

Громадська думка про правотворення

**/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації/**

2012 № 9 (27)

Шановні колеги!

Запрошуємо вас до співдружності в розробці нового періодичного видання, що має на меті оперативно відображати актуальні питання законотворення. Ваші відгуки і пропозиції просимо надсилати за електронною адресою: gdp@yandex.ua.

Громадська думка про правотворення

Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу
правової електронної інформації
№ 9 (27) 2012

Засновники

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Національна юридична бібліотека

Головний редактор

О. Онищенко, академік НАН України

Редакційна колегія

В. Горovий (заступник головного редактора),
Н. Іванова (відповідальна за випуск), Ю. Половинчак, Т. Дубас

Заснований у 2011 році
Видається двічі на місяць

Адреса редакції:
НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна
gdpp@yandex.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2012

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....	3
Президент затвердив нову редакцію Воєнної доктрини України.....	3
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС	7
Л. Присяжна.....	7
Нові правила гри для ІТ-галузі.....	7
О. Пестрецова	11
Вартість здоров'я.....	11
Я. Маленко	15
Проект Кодексу цивільного захисту України на шляху до реалізації.....	15
О. Кривецький.....	19
«Чорні шанувальники» старовини	19
Наталія Порватова.....	23
Євроготовність: Банки Vs шахраї.....	23
А. Блажкевич	25
Законодавче реформування адвокатури	25
Н. Вітушко	38
Бізнесу – гроші, банкам – безпеку.....	38
ПРОТЕСТНІ НАСТРОЇ У ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ.....	47
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА.....	74
ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ.....	100

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент затвердив нову редакцію Воєнної доктрини України

Президент України В. Янукович ввів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». Відповідний Указ № 390/2012 розміщено на офіційному сайті глави держави.

Зокрема, Кабінету Міністрів України доручено внести в тримісячний строк у встановленому порядку пропозиції щодо узгодження актів законодавства відповідно до цього Указу.

Міністерству закордонних справ України, Міністерству оборони України доручено забезпечувати інформаційний супровід виконання Воєнної доктрини України.

За документом, основними принципами військової політики України щодо запобігання виникненню військових конфліктів є: забезпечення обґрунтованості, послідовності і системності воєнної політики; дотримання без'ядерного статусу і політики позаблоковості; координація і узгодженість дій на міждержавному рівні. Підкреслюється, що Україна дотримується політики позаблоковості, розцінює її як важливий фактор зниження напруження у військово-політичній обстановці в регіоні.

Згідно з рішенням РНБО, основними цілями воєнної політики України щодо запобігання виникненню військових конфліктів є:

- зниження рівня напруженості військово-політичної обстановки і врегулювання суперечностей між сторонами військово-політичних відносин;
- усунення суперечностей шляхом досягнення комплексної збалансованості інтересів сторін військово-політичних відносин; сприяння паритетному і збалансованому скороченню збройних сил і озброєнь у регіоні та світі;
- удосконалення міжнародно-правових механізмів, спрямованих на недопущення застосування військової сили для вирішення проблемних питань військово-політичних відносин.

При цьому основними шляхами запобігання виникненню військових конфліктів є:

- підвищення ролі й авторитету України на міжнародній арені;

- участь у міжнародних політичних, економічних, культурних та інших організаціях й організаціях з безпеки, діяльність яких не суперечить нормам міжнародного права та законодавству України;
 - активне сприяння розвитку сучасних систем колективної безпеки;
 - забезпечення боєздатності Збройних сил України та інших військових формувань на рівні, достатньому для стримування потенційного агресора від застосування військової сили проти України;
 - юридично-правове оформлення міжнародних гарантій, наданих Україною у зв'язку з її відмовою від ядерної зброї;
 - завершення договірно-правового оформлення державного кордону України;
 - забезпечення інформаційної безпеки;
 - зміцнення позитивного іміджу України на міжнародній арені шляхом активізації інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань військової політики держави;
 - дотримання міжнародних зобов'язань у сфері здійснення контролю над озброєннями;
 - участь у міжнародних операціях, пов'язаних із врегулюванням криз, в антитерористичній і антипіратській діяльності згідно з нормами міжнародного права та законодавства України;
 - надання гуманітарної допомоги державам, які цього потребують, у визначеному міжнародними нормами порядку;
 - розширення міжнародного економічного співробітництва з питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць, території яких прилягають до державного кордону України;
 - підвищення життєвого рівня населення і подолання надмірного майнового розшарування в суспільстві;
 - дотримання прав етнічних та релігійних меншин, забезпечення їх національно-культурних потреб.
- У той же час Україна вважає намірами або діями інших держав такі дії, які створюють умови для виникнення військового конфлікту і застосування військової сили проти неї, а саме:
- висунення ультимативних вимог, виконання яких може призвести до порушення територіальної цілісності і суверенітету України;
 - припинення дипломатичних відносин з Україною;
 - дозвіл іншої держави на використання власної території третьою державою (коаліцією) для підготовки та здійснення агресії проти України;
 - економічну чи інформаційну блокаду України;

- унеможливлення виконання суб'єктами забезпечення національної безпеки своїх функцій;
- проведення акцій, які порушують безпеку функціонування об'єктів ядерної, хімічної промисловості, оборонно-промислового комплексу, об'єктів, на яких зберігається зброя, військова техніка, боєприпаси, інші потенційно небезпечні об'єкти, у тому числі здійснення кібернетичних атак на зазначені об'єкти;
- демонстрацію військової сили, активізацію розвідувально-підривної діяльності проти України;
- фінансування непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань на території України або постачання їм зброї, боєприпасів, вибухових речовин чи військової техніки;
- проведення загальної або часткової мобілізації в разі розгортання військових формувань біля державного кордону України;
- залишення без узгодження з Україною пунктів дислокації підрозділами збройних сил іншої держави, які згідно з укладеними міжнародними договорами перебувають на території України, а також дії щодо застосування таких підрозділів проти третьої держави.

Відповідно до рішення Ради нацбезпеки, з метою стримування потенційного агресора в разі виникнення передумов застосування військової сили України залежно від обставин може:

- активізувати дії в міжнародному інформаційному просторі;
- звернутися до Ради Безпеки ООН, інших міжнародних та регіональних організацій, впливових держав, держав – гарантів безпеки України відповідно до Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї зі здійснення заходів щодо недопущення застосування військової сили проти України;
- ввести правовий режим воєнного (надзвичайного) стану;
- демонструвати власну обороноздатність, готовність і рішучість до відбиття агресії, здатність заподіяти потенційному агресору несумісних втрат.

Основними напрямками військово-економічної політики, вказаними в новій редакції Воєнної доктрини України, визначаються: ресурсне забезпечення програм реформування і розвитку ЗС України та інших військових формувань; удосконалення механізму формування і здійснення контролю за витратами державного бюджету, передбаченими на потреби оборони, оптимізація бюджетних витрат і забезпечення їх раціонального розподілу, у тому числі при

формуванні державного оборонного замовлення, із дотриманням встановлених пріоритетів; ресурсне забезпечення функціонування національної економіки, Збройних сил України, інших військових формувань і вдосконалення їх мобілізаційної підготовки.

У документі наголошується, що під час підготовки України до збройного захисту національних інтересів держава дотримується принципу «високої готовності держави, який передбачає ефективне переведення з мирного на військовий стан і забезпечення належного рівня готовності до застосування Збройних сил України та інших військових формувань».

Пріоритетними напрямками підготовки держави до збройного захисту національних інтересів є удосконалення системи керування підготовкою до збройного захисту націнтересів; удосконалення функцій, завдань військових формувань і органів спеціального призначення відповідно до принципу оборонної достатності, оптимізація їх кількісно-якісних параметрів.

Також у доктрині зазначено, що пріоритетом є «підвищення ефективності військово-патріотичного виховання громадян України, забезпечення престижу військової служби, удосконалення системи життєзабезпечення Збройних сил України і інших військових формувань», модернізація системи мобілізаційної підготовки держави згідно з проведеними реформами та економічними можливостями.

Водночас у тексті Воєнної доктрини України зазначено, що внутрішніми умовами, які істотно обмежують можливості України з вирішення проблемних питань, реагування на негативні явища, і можуть спровокувати недружні дії інших держав, є:

- розбалансованість і незавершеність системних реформ, у тому числі у сфері безпеки і оборони; складний економічний стан, високий рівень бідності населення, безробіття;

- корупція, високий рівень злочинності, у тому числі організованої; зниження обороноздатності держави, боєздатності ВСУ і інших військових формувань.

За структурою та змістом нова редакція документа істотно відрізняється від попередньої редакції Воєнної доктрини.

По-перше, основною категорією Доктрини визначено військовий конфлікт. Розглядаються його види, властивості, причини виникнення і дії держави з його запобігання.

По-друге, єдиною загрозою національній безпеці України у військовій сфері Доктрина бачить загрозу застосування військової сили. У документі вказані джерела й можливі прояви цієї загрози.

По-третє, у новій редакції Военної доктрини є окремий розділ, у якому визначено принципи й шляхи запобігання виникненню військових конфліктів.

По-четверте, у документі сформульована головна мета й пріоритети підготовки держави до збройного захисту національних інтересів. Головний акцент робиться на принципі оборонної достатності.

І, нарешті, у документі сформульовано керівні погляди держави на застосування Україною військової сили в разі озброєної агресії або збройного конфлікту.

Основоположними принципами при цьому є незастосування першою військової сили, адекватність застосування військової сили масштабу озброєної агресії (збройного конфлікту), а також дотримання норм міжнародного права (*Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua)*. – 2012. – 8.06; *ZN,UA (http://news.zn.ua)*. – 2012. – 8.06; *Левый берег (http://lb.ua)*. – 2012. – 8.06).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Л. Присяжна, наук. співроб.

Нові правила гри для ІТ-галузі

Однією з ключових проблем українського сегмента Інтернет є відсутність ефективного, відповідного сучасній ситуації в інформаційній сфері законодавства. І сьогодні ІТ-ринок активно долучається до процесу створення нового правового поля українського Інтернету. Зокрема, така робота йде в групі з захисту прав користувачів у мережі, яка створена при МВС та в рамках Концепції розвитку домену.UA, яка нещодавно була представлена народним депутатом В. Януковичем.

Після майже року підготовки, тривалих обговорень на галузевих заходах, в уряді та профільному комітеті, парламент прийняв кілька законопроектів щодо розвитку індустрії програмної продукції в Україні. Зокрема, проект закону № 9744 «Про внесення змін до розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб’єктів індустрії програмної продукції», який було внесено до парламенту 23 січня 2012 р. і прийнято в першому читанні 22 березня 2012 р. Цей законопроект розглядався разом

із проектом закону № 8267 «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції».

Слід зазначити, що згідно з першою редакцією законопроектів передбачалося введення спеціального режиму оподаткування ІТ-індустрії на п'ять років, і ставка податку на прибуток суб'єктів програмної індустрії пропонувалася 16 %. Водночас під час роботи профільного комітету над законопроектом надходили пропозиції не вводити тимчасові обмеження для пільгового оподаткування.

У підсумку, прийняті 24 травня 2012 р. Верховною Радою України закони передбачають такі пільги:

- з 1 січня 2013 р. до 1 січня 2023 р. звільняються від оподаткування податком на додану вартість операції з постачання програмної продукції, створеної в результаті здійснення економічної діяльності;
- податок на прибуток підприємства становитиме 16 %;
- ставка податку на доходи фізосіб становить 5 %, але при цьому вона обраховується для зарплатні понад два мінімальні зарплати (на сьогодні 1094 грн). Тобто заробітна платня до 2188 грн оподатковується на загальних підставах, все що вище – 5 %.

Ці пільги стосуються компаній, які протягом чотирьох попередніх кварталів відповідали таким критеріям: питома вага доходів суб'єкта від здійснення видів економічної діяльності становить не менш як 70 % доходів від усіх видів економічної діяльності з реалізації товарів, виконання робіт, надання послуг; первісна вартість основних засобів та/або нематеріальних активів суб'єкта перевищує 50 розмірів мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня звітного (податкового) року; у суб'єкта відсутній податковий борг; щодо суб'єкта судом не прийнято постанови про визнання боржника банкрутом відповідно до Закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Зазначимо, що прийняті законопроекти охоплюють практично всі види діяльності у сфері ІКТ. Водночас метою прийняття законопроекту задекларовано розвиток індустрії програмного забезпечення. Цікаво, що індустрія програмного забезпечення визначена як сукупність юридичних осіб, що здійснюють види діяльності, перераховані в законопроекті. На перший погляд це відповідає загальноприйнятому визначенню: індустрія включає фірми, що займаються розробкою, підтримкою та видавництвом програмного забезпечення. Проте індустрія це, перш за все, виробництво. А якщо це виробництво за межами України, то збут, тиражування, підтримка програм іноземного виробництва

не має відношення до індустрії виробництва українського програмного забезпечення, розвиток якого декларує законопроект.

«Як і в будь-якого експерименту будуть спроби зловживань, спроби скористатися пільгами компаніями, які не належать до ІТ-сектору, – вважає керуючий партнер юридичної компанії «Юскутум» А. Афіян. – Але на сьогодні в Законі закладена база для механізму відбору компаній. Багато хто сприймають його негативно, кажуть, мовляв, добре б це поширити на всіх. Але на всіх поширювати дію цього Закону не можна – потрібен ідентифікатор для відмінності ІТ-компаній від інших. І Законом закладений такий механізм, який повинен бути конкретизований у вигляді підзаконних актів».

Блогер Maxim Kolotay Collapse у своєму коментарі пише: «Минуло-річний кошмар із продажем ІТ-товарів в Україні окремими компаніями без ПДВ повертається. Знову доведеться конкурувати з «халявщиками-шахраями». Цей Закон нічого не дасть ІТ, але збільшить корупцію в країні (багато хто буде «підмазуватися» під ІТ). Краще б вони не пільги давали окремим галузям, а зменшили кількість податків і загальне податкове навантаження для усіх і боролися з корупційним податком. Тоді прийшли в країну інвестиції не тільки в ІТ-галузь».

Голова Всеукраїнської асоціації комп'ютерних клубів (ВАКК), гендиректор компанії «ІТ-консалтинг» (судова експертиза у сфері ІТ), член Громадської ради при НКРСІ О. Бернатович наголошує на тому, що законодавцю варто було звернути увагу на виробників українських авторських програм, яких на українському ринку зовсім не багато, але вони є досить перспективним сектором розробки програм. Крім того, для перевірки чи потрапляють суб'єкти підприємницької діяльності під спеціальний режим оподаткування, фахівець пропонує спростити для них процедури і критерії оцінки, або взагалі звільнити від податку на прибуток істинно національних виробників на час дії експерименту. На його думку, досить наявності свідчення про авторське право (чого немає у «офшорніков») і обсягу продажу власного софту.

У свою чергу партнер ЮК «Трайдент» Д. Гузій, визнаючи в цілому позитивні економічні та податкові нововведення проекту № 9744, звертає увагу на практичні труднощі на етапі застосування на практиці нових положень. На його думку, визначення податкових операцій, для яких застосовуються нові ставки, і критерії визнання «суб'єктом господарювання індустрії програмної продукції» частково узгоджені між собою. Крім того, вони не узгоджуються з положеннями законодавства у сфері інтелектуальної власності, зокрема авторського права.

Так у Законі «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо спеціального режиму оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції» (законопроект № 9744) наприклад, не наведено тлумачення «операцій з поставки програмної продукції». У Податковому кодексі України відповідний термін відсутній, а Закон України «Про авторське право і суміжні права» не містить терміна «програмна продукція» – замість цього дає визначення терміну «комп'ютерна програма», який у подальшому використаний у Податковому кодексі.

Така сфера економічної діяльності як «індустрія програмної продукції» також не має чіткого визначення, а лише встановлюється через відповідні «критерії» у п. 1.5. нового п. 14 підрозділу 10 Податкового кодексу України. Причому, оперуючи такими формулюваннями, як «видання програмного забезпечення», «видання та реалізація (продаж, прокат та/або надання ліцензій) системних пакетів програм, службових та ігрових програм», «публікація готового (несистемного) програмного забезпечення» тощо, проект № 9744 істотно ускладнює практичне застосування цих критеріїв, оскільки всі ці операції мають повноцінне визначення поняття авторського права і видавничої справи. Тобто вони повинні застосовуватися у відповідному значенні до комп'ютерних програм як творів, що в деяких випадках можуть призводити до неможливості застосування критерію у рамках процедур цього Закону.

Формулювання Закону щодо операцій з даними, базами даних, операцій з «наданням права на використання програмного забезпечення, включаючи передачу майнових прав інтелектуальної власності на програмне забезпечення (комп'ютерні програми)» містять суттєві неузгодженості або суперечності з базовим законодавством, що також спричинить складності під час практичного застосування цих положень.

Тим часом підготовка до впровадження нововведень уже розпочалася. Ще 18 травня українська ІТ-індустрія об'єдналася у всеукраїнську громадську організацію «Рада з конкурентоспроможності індустрії інформаційно-комунікаційних технологій України». До президії ради увійшли: народний депутат В. Янукович, народний депутат Є. Царьков, народний депутат В. Хомутинник, народний депутат С. Давимука, голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації В. Семиноженко, професор Харківського національного авіаційного університету В. Харченко та ін.

Організація заявила, що найближчим часом вона має намір розпочати роботу над створенням програми розвитку індустрії

інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, яка буде містити кілька напрямків. У першу чергу, це реформування системи освіти, стимулювання переходу на продуктову модель, підвищення конкурентоспроможності українських компаній за рахунок впровадження в роботі стандартів якості та ін.

Тобто, можна сподіватися, що оновлене законодавство в IT-сфері зможе зробити український сегмент мережі Інтернет легальним, надійним та безпечним майданчиком для роботи, спілкування й обміну інформацією.

О. Пестрецова, провід. бібліограф

Вартість здоров'я

Проблема корупції у сфері дотримання якості, закупівель та реалізації лікарських засобів в Україні не нова. Останніми роками було зроблено чимало спроб врегулювати дану сферу і черговим кроком у цьому напрямі стали три постанови (№ 259, № 260, № 261) Кабінету Міністрів, якими передбачено вдосконалення умов підприємницької діяльності з ввезення, зберігання та контролю лікарських засобів. Зазначені нормативні акти набрали чинності з березня 2010 р.

Також варто відзначити постанову КМУ «Деякі питання діяльності, пов'язаної з торгівлею лікарськими засобами», якою впорядковано отримання документів для ліцензій на торгівлю ліками в аптеці, що зменшує адміністративний вплив і здешевлює «узгодження» такої діяльності з різними органами влади.

На думку Ради підприємців, ці постанови «зруйнували потужну корупційну схему отримання хабарів» – як під час ввезення лікарських засобів, оформлення різноманітних дозвільних документів для роботи аптек, так і в разі контролю якості ліків.

І все ж таки, незважаючи на оптимізм урядовців, остаточно вирішеним питання називати поки що неможна. Одним з головних аспектів проблеми на сьогодні залишається визначення вартості ліків. Адже відомо, що в різних аптеках один і той самий лікарський засіб може значно різнитися в ціні.

У березні поточного року Президент України В. Янукович доручив уряду забезпечити перехід до державного регулювання цін на ліки та поставив перед Кабінетом Міністрів ряд завдань,

спрямованих на виконання соціальних ініціатив, серед яких – доступність і висока якість медичного обслуговування, доступність і якість ліків. Прем'єр М. Азаров зазначив, що з цією метою розпочато підготовку до впровадження європейської практики часткової компенсації вартості, а також введення референтних, тобто, обґрунтованих, справедливих, цін на медикаменти. Ще одним важливим кроком на шляху здешевлення ліків М. Азаров вважає відродження вітчизняної фармацевтичної галузі, а також введення відповідної практики роботи дистриб'юторів і аптек. «Левову частку – 70 % ринку у вартісному вираженні – у нас, на жаль, становить імпорт. Тому ми будемо нарощувати власне виробництво ліків, відроджувати зруйновану за попередні роки вітчизняну фармацевтику – і таким чином здешевлювати ліки», – заявив він. Після впровадження цих планів вартість ліків для населення повинна зменшитися на 20–50 %.

Міністр економічного розвитку і торгівлі П. Порошенко вважає, що зниженню цін на ліки може посприяти і прихід інвесторів у фармацевтичну галузь. Як відомо, П. Порошенко очолив частину української урядової делегації на переговорах з урядом Йорданії, де зокрема йшлося про намір найбільшої в Йорданії фармацевтичної компанії «Хікма Фармасьютікелс» (Hikma Pharmaceuticals) інвестувати в Україну понад 100 млн дол.

«Необов'язково йдеться про те, що буде будуватися нова фабрика. Може ітися і про те, що будуть інвестовані гроші в українського виробника, будуть надані відповідні технології... Це врешті-решт приведе до підвищення якості, підвищення конкурентності та зниження цін на ліки внаслідок того процесу. При цьому ліки, у тому числі, будуть купуватися за рахунок бюджетних коштів», – сказав міністр.

З 1 травня в Україні буде розпочато реалізацію пілотного проєкту щодо встановлення референтних цін на препарати для лікування пацієнтів на гіпертонічну хворобу та часткової компенсації їх вартості державою. Про це заявив голова Державної служби України з лікарських засобів О. Соловійов. За його словами, громадянам України вдасться заощадити близько 160 млн грн.

Директор Всеукраїнської громадської організації «Аптечна професійна асоціація України» О. Гуленко зазначила, що під референтним ціноутворенням мається на увазі компенсація вартості ліків покупцям. «Буде вирахована середня ціна, я так розумію, і, базуючись на цьому, буде якась компенсація покупцю. Тоді, можливо, буде здешевлення», – прогнозує О. Гуленко. При цьому, за її словами, у Болга-

рії референтне ціноутворення не прижилося – референтні ціни зберегли лише для обмеженого переліку ліків, вартість яких компенсує або держава, або страхова компанія, або фонди соцзахисту. Ці препарати продаються лише за рецептом.

Глава українського фонду «Здоров'я» В. Дудка зазначив, що введення референтних цін на ліки – це лише допоміжний механізм для впровадження реімбурсації, тобто компенсації державою вартості ліків пацієнтам. «Я переконаний, що це лише маленька частина вирішення питання, адже, уводячи референтні ціни без реімбурсації, ми просто фіксуємо ціни на ліки на тому рівні, на якому вони є сьогодні. А введення системи компенсації вартості лікарських засобів дасть змогу в кілька разів знизити витрати пацієнтів на найнеобхідніші ліки», – підкреслив В. Дудка.

«Якщо ми говоримо про дев'ять препаратів, вартість яких повинна відшкодовуватися в рамках пілотного проекту впровадження реімбурсації, то з розрахунку на рік для компенсації 70–80 % вартості цих ліків необхідно 150 млн грн», – зазначив експерт.

Нардеп від БЮТ і одночасно міністр охорони здоров'я опозиційного уряду С. Шевчук не вірить у те, що ціни на ліки внаслідок чиновницьких новацій вдасться знизити удвічі. «Дика корупція охоплює не тільки чиновників МОЗ, але й багатьох інших чиновників вищого рангу. Я висловлюю переконання, що на 50 % жоден з українських препаратів не зменшиться в ціні. Окрім тих, які перед цим завідомо були підняті у ціні у 2, 3, 5 разів», – каже С. Шевчук.

Проект референтних цін на ліки може не виправдати сподівань, у свою чергу вважає лікар анестезіолог-реаніматолог, експерт сектору охорони здоров'я Фонду суспільної безпеки В. Скороходов. За його словами, «сьогодні ціни на ліки в Україні в 3–4 рази вище, ніж в європейських країнах і сусідніх державах. Причина криється в концентрації української фармацевтичної галузі в приватних руках. Фармацевтичні фірми і мережі монополізували ринок. Однак Антимонопольний комітет безсилий перед змовою виробників». На думку експерта, референтні ціни на невеликі групи препаратів (поки що тільки на ліки від гіпертонічної хвороби) не розв'яжуть проблеми високої вартості медикаментів, тому що виробники компенсують свої збитки, підвищивши ціни на інші препарати, наприклад, серцевосудинні або антибіотики. «Потрібно брати під державний контроль весь продаж медикаментів і встановлювати референтні ціни на всі групи препаратів. Але це загрожує нам тим, що деякі препарати взагалі зникнуть з обороту, особливо

– імпортного виробництва. Наші препарати в більшості випадків виготовляються з низькоякісної сировини, тому, врешті-решт, це позначиться на здоров'ї людей», – застеріг В. Скороходов.

Питання якості продукції на вітчизняному фармацевтичному ринку заслуговує окремої уваги. У 2010 р. Кабінет Міністрів прийняв рішення про технічне переоснащення Державної служби України з лікарських засобів. Загальнонаціональна мережа лабораторного контролю якості лікарських засобів зараз перебуває в процесі переоснащення найсучаснішим обладнанням, який планується завершити у 2015 р. За словами М. Азарова, це дасть змогу домогтися посилення контролю за якістю як імпортних, так і вітчизняних ліків.

На думку члена Комітету ВР з питань охорони здоров'я «регіонала» В. Коновалюка, зрівняння в ціні українських ліків і їхні закордонних аналогів є недоречним, адже потрібно спочатку урівняти їхню якість, а лише потім – ціну. «Вартість медпрепаратів визначається у першу чергу їхньою якістю. А ви знаєте, що речовина для виготовлення ліків, яку ми імпортуємо, відповідає лише на 30–40 % тим стандартам, які діють у ЄС. Тобто ми не отримуємо 100 % аналогові препарати. Тому наші препарати, згідно з їхньою якістю, мають бути набагато дешевшими за імпортні», – вважає нардеп.

У цьому контексті О. Соловійов зазначив, що він переконаний у високій якості вітчизняних лікарських препаратів. За його словами, фармацевтичний ринок України достатньо розвинутий. Вже зараз вітчизняні фармацевтичні компанії заявляють, що готові виробляти якісні генерики (аналоги оригінальних препаратів), якими користуються у світі. Справа лише за тим, щоб у медичній галузі була вироблена загальна і чітка стратегія лікування. На думку багатьох експертів галузі, упровадження і розвиток страхової медицини як складової медичної реформи активізує виготовлення рецептурних медикаментів і здешевить для кінцевого споживача «соціальні» види препаратів.

В. Скороходов зазначає, що у всіх цивілізованих країнах, де існує страхова медицина, медикаменти продаються за рецептами. Якщо медикамент виписує лікар, страхова компанія компенсує практично всю його вартість (за винятком деяких груп препаратів). «Крім того, що в Україні так і не розвинулася страхова медицина, у нас просто немає рецептурних бланків. А вони необхідні в достатній кількості для здійснення таких задумів», – підкреслив він. Проте, на його думку, проблему не можна вирішити виключно зобов'язавши лікарів призначати препарати за рецептом. За його словами, в Україні цілком

може скластися ситуація, коли в список рецептурних медикаментів можуть потрапити найпоширеніші ліки. «Тоді нашим нещасним бабусям доведеться бігати до лікаря за рецептом на цитрамон, анальгін або корвалол. У нас можна чекати чого завгодно», – додав він. У список рецептурних препаратів, на його думку, необхідно внести тільки антибіотики і різні сильнодіючі препарати.

Міністр охорони здоров'я опозиційного уряду С. Шевчук вважає, що за рецептом повинні продаватися сильнодіючі, токсичні, психотропні препарати та медикаменти зі складними побічними ефектами. «Препарати, які носять оздоровчий, профілактичний характер, які пацієнт може спокійно приймати, не побоюючись побічних ефектів, немає необхідності вводити в режим рецептів. Інакше це буде просто абсурдом...», – додав С. Шевчук.

Голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я Т. Бахтєєва вважає, що з метою уникнення ризиків, пов'язаних з ажіотажем і критикою населення, на продаж медикаментів за рецептом потрібно переходити поступово. «Подібні ініціативи розглядалися і раніше, але так і не змогли реалізуватися. У нас величезна країна, є населені пункти, що розміщуються далеко від лікувальних установ. У таких умовах подібне нововведення, безумовно, викличе ажіотаж і невдоволення. Перш за все в пенсіонерів, яких у нас 12 млн, і вони відчувають постійну необхідність у прийомі ліків», – зазначила вона.

Підсумовуючи, варто зазначити, що реформа в медичній галузі давно назріла і значна кількість проблем даної сфери давно потребує вирішення. Одним з найважливіших аспектів реформи є перехід на загальнообов'язкове медичне страхування. Більшість експертів вважає, що саме цей крок дасть можливість певним чином полегшити вирішення багатьох питань медичної сфери, у тому числі і вартості ліків.

Я. Маленко бібл. І катег.

Проект Кодексу цивільного захисту України на шляху до реалізації

Аналіз стану цивільного захисту показує, що на сьогодні структуру єдиної системи цивільного захисту не впорядковано, функціональні підсистеми здебільшого не сформовано і не підготовлено до виконання покладених на них завдань.

Фахівці вказують на такі причини виникнення проблеми, яку передбачається розв'язати шляхом державного регулювання. На сьогодні відносять у сфері цивільного захисту регулюються такими Законами України: «Про Цивільну оборону України», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «Про правові засади цивільного захисту», «Про пожежну безпеку», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», «Про аварійно-рятувальні служби», «Про війська Цивільної оборони України», «Про загальну структуру і чисельність військ Цивільної оборони України», міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також іншими актами законодавства, положення яких в деяких випадках не узгоджуються один з одним або дублюються.

Розбіжності в законодавстві ускладнюють роботу з організації управління єдиною системою цивільного захисту, призводять до неузгодженості дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, внаслідок чого знижується ефективність роботи з реагування на надзвичайні ситуації і виконання відповідних завдань.

Крім того, у державі одночасно функціонують три системи протидії надзвичайним ситуаціям: система цивільної оборони, державна система запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру та єдина система цивільного захисту. Це призводить до неузгодженості дій центральних і місцевих органів виконавчої влади в частині виконання покладених на них завдань та в цілому – до зниження ефективності роботи з реагування на надзвичайні ситуації. Кожна з цих систем вимагає окремого (досить значного за об'ємом) державного фінансування. До того ж оперативно-рятувальна служба цивільного захисту МНС, яка створена на базі військ Цивільної оборони України та Державної пожежної охорони, потребує визначення на законодавчому рівні її статусу, організаційних правових, економічних і соціальних основ.

Серед основних причин, що визначають необхідність законодавчого впорядкування системи цивільного захисту, є: застарілість методів та форм проведення робіт із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, зокрема з інженерного захисту територій від надзвичайних ситуацій, сучасним вимогам; відсутність комплексного підходу до здійснення запобіжних заходів, невідповідність показників, передбачених державними програмами, реальній потребі; накопичення відходів виробництва в обсязі, що становить загрозу розповсюдження шкідливих речовин; зупинення виробництва на окремих об'єктах під-

вищеної небезпеки, що призвело до порушення господарських і технологічних зв'язків; обмежене фінансування запобіжних заходів та робіт із захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій або його відсутність, та, як наслідок, невиконання відповідних програм у повному обсязі; невизначеність пріоритетів розвитку цивільного захисту; моральна застарілість та фізична зношеність переважної більшості засобів вимірювальної техніки, що використовуються гідрометеорологічними підрозділами; відсутність сучасних автоматизованих технологій проведення спостережень, гідрометеорологічного прогнозування та забезпечення; недостатній рівень матеріально-технічного оснащення сил цивільного захисту.

Результати аналізу показують, що основними причинами незадовільного стану екологічної та техногенної безпеки на території держави є: відсутність сучасних методів проведення робіт з запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; обмежене фінансування зазначених робіт; недостатній рівень матеріально-технічного оснащення сил цивільного захисту.

Для підвищення ефективності цивільного захисту і подолання негативних проблем необхідно забезпечити реалізацію загальнодержавної цільової програми розвитку і створення об'єднаної (єдиної) системи цивільного захисту, підвищення рівня координації дій органів управління та забезпечення матеріально-технічними ресурсами.

Отже, оптимальним механізмом розв'язання проблеми законодавчого врегулювання відносин у сфері цивільного захисту та уніфікації нормативно-правових актів у цій сфері є розроблення Кодексу, що дасть можливість систематизувати законодавство у сфері цивільного захисту, сприятиме ефективній реалізації державної політики у зазначеній сфері у мирний час та в особливий період, підвищенню рівня відповідальності органів виконавчої влади, керівників підприємств, установ, організацій та населення за порушення вимог законодавства у сфері цивільного захисту.

Кодекс є основним законодавчим актом у сфері цивільного захисту, що визначає основні засади державної політики і заходи щодо її реалізації, регулює відносини суб'єктів діяльності у зазначеній сфері, а також враховує та узгоджує положення, які містяться у законодавстві з питань цивільного захисту.

У зв'язку з цим Міністерством надзвичайних ситуацій України було розроблено проект Кодексу цивільного захисту України і 5 червня 2012 р. Верховна Рада його ухвалила за основу та в цілому.

Проект Кодексу цивільного захисту України (далі – Кодекс) розроблено відповідно до пункту 2 розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 листопада 2008 р. № 1424-р «Про схвалення Концепції проекту Кодексу цивільного захисту України», Плану організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 квітня 2011 р. «Про підвищення безпеки експлуатації атомних електростанцій України» від 12 травня 2011 р. № 585 (протокол засідання Кабінету Міністрів України № 36 від 25.05.2011). Кодекс спрямований на розв'язання проблем, визначених у попередньому розділі аналізу регуляторного впливу.

Відповідно до ст. 1 проекту Кодекс цивільного захисту України регулюватиме відносини, пов'язані з захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначатиме повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Згідно з проектом, цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання і ліквідації їхніх наслідків та надання допомоги постраждалим.

Законопроектом також пропонується визначити класифікацію надзвичайних ситуацій (техногенні, природні, соціальні та військові, державні, регіональні, місцеві та об'єктові). Документ містить також положення про повноваження Кабінету Міністрів у сфері цивільного захисту.

Отже, законопроект покликаний усунути суперечності, що містяться в законодавстві у сфері цивільного захисту; упорядкувати та систематизувати, сформулювати належні правові, економічні і організаційні засади щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання ним, ліквідації надзвичайних ситуацій та їхніх небезпечних наслідків для підвищення ефективності державної політики у зазначеній сфері; уніфікувати та кодифікувати законодавство у сфері цивільного захисту, розробити єдиний законодавчий акт, який має врегулювати та визначити всі аспекти і відносини у зазначеній сфері.

Важливим є те, що реалізація Кодексу цивільного захисту України не потребує додаткових фінансових витрат з Державного бюджету України.

Проект акта не містить у собі правил і процедур, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень. Законопроект не потребує проведення громадської антикорупційної експертизи.

Кодекс цивільного захисту України потребує проведення консультацій з громадськістю, для чого його розміщено на офіційному веб-сайті МНС (www.mns.gov.ua) у підрозділі «Громадські обговорення» розділу «Нормативна база».

О. Кривецький, головн. ред.

«Чорні шанувальники» старовини

Проблема боротьби з незаконним «чорним копацтвом» є одним з вагомих аспектів охорони культурної спадщини, адже внаслідок несанкціонованих розкопів не тільки системно розкрадаються і нищаться поховання та пам'ятні місця, а й під загрозою розпродажу опиняються цінні архівні знахідки.

На думку заступника директора науково-дослідного центру «Рятівна археологічна служба» Т. Міляна, державні правоохоронні органи не достатнім чином реагують на факти незаконної діяльності «чорних копачів». Суспільство не виявляє до таких мародерів належного ступеня нетолерантності, до порушників закону застосовують тільки адмінштрафи, та й то тільки тоді, коли таких «чорних пошуковців» застають на місці розкопу. Отже, однією з причин проблеми можна назвати «недосконалість нормативно-правової бази, що не дає змоги правоохоронцям ефективно боротися з цим негативним явищем. За останні кілька років можна назвати лише два-три випадки, коли правоохоронці порушували справи за фактами недбайливого ставлення до об'єктів культурної спадщини окремими посадовцями.

«Чорна археологія» є неофіційним, але широко вживаним поняттям. Зі справжньою археологією вона має мало спільного, бо по суті зводиться до пошуку скарбів.

Поява самих «чорних археологів» на заміну «копачам», «шукачам скарбів» тощо пояснюється зміною предмета пошуків. Якщо шукачі скарбів полювали за речами, цінними з точки зору сучасної їм культури, як то вироби з дорогоцінних металів, твори мистецтва тощо, то сучасні «чорні археологи» не гребують і тими знахідками, що цікавили раніше лише справжніх археологів. Розвиток науки, розуміння

цінності артефактів минувшини призвели до того, що керамікою, іржавою зброею, невишуканими статуетками з простих матеріалів тощо почали цікавитися приватні колекціонери. Цей попит і породив «чорну археологію».

Формальною ознакою «чорної археології» є незаконність та аматорський характер цієї діяльності – відсутність дозволу на розкопки, та те, що розкопки проводять неспеціалісти. Але відмінність полягає в самій суті – метою археології як науки є вивчення історії, отримання відомостей про минуле через пошуки давніх пам'яток, тоді як «чорних» археологів цікавлять лише артефакти минувшини самі по собі, зазвичай з корисливою метою. Археологи, проводячи розкопки, збирають величезний масив інформації – про місцезнаходження, супутні знахідки тощо. Усе це ретельно документується. Розкоп можна зробити лише один раз і якщо не зібрати інформацію, яку можна в цей час отримати, вона буде втрачена назавжди. «Чорні археологи» шукають лише те, що можна продати, вони навіть нищать ті знахідки, що не мають з їхньої точки зору цінності, а про документування розкопок і говорити марно. Що не кожна знахідка, зроблена «чорними археологами», – це назавжди втрачені відомості про минуле.

У 2010 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони культурної спадщини», покликаний унормувати стан справ у сфері охорони пам'яток археології. Необхідність його була викликана самим життям, адже зрозуміло, що сьогодні в цій царині правлять бал «чорні археологи» і пов'язані з ними так звані ратувальники української культури – приватні колекціонери.

Верховна Рада постановила, що незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земельних або підводних робіт на об'єктах археологічної спадщини буде каратися штрафом у розмірі до 100 неоподаткованих мінімумів прибутку громадян (1700 грн) або обмеженням чи позбавленням волі строком до двох років. За прийняття в цілому законопроекту № 3190 проголосувало 274 депутати. Окрім того, парламент встановив, що навмисне знищення та пошкодження об'єктів культурної спадщини та їхніх частин карається штрафом до 150-ти неоподаткованих мінімумів (2550 грн), або обмеженням чи позбавленням волі строком до трьох років, з позбавленням права займатися певною діяльністю на той же строк, а ті ж дії щодо об'єктів культурної спадщини національного значення – позбавленням волі на строк до п'яти років. У випадку, якщо зазначені дії здійснено з метою пошуку рухомих предметів, що походять з об'єктів археологічного

спадку, тоді вони караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Треба зазначити, що Рада зробила більш жорсткою відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини, підвищила штрафи для громадян з 3–7 неоподаткованих мінімумів (51–119 грн) до 50–100 мінімумів (850–1700 грн), для посадових осіб – з 5–8 (85–136 грн) до 100–150 мінімумів (1700 – 2550 грн).

Парламент також запровадив штрафи за невиконання законних вимог представників органів охорони культурного спадку або створення перешкод роботі цих органів у розмірі 50–100 мінімумів (850–1700 грн), та 100–50 мінімумів (1700–2550 грн) за ті ж дії, що здійснено повторно протягом року.

Прийнятий закон також визначає поняття історико-культурного заповідника й історико-культурної заповідної території, встановлює порядок визнання комплексу пам'яток такими заповідниками і забороняє проводити у їхніх межах діяльність, що може негативно вплинути на стан збереженості об'єктів культурного спадку.

Також парламент уточнив термінологію, пов'язану з археологічною діяльністю, і уповноважив Кабінет Міністрів визначати порядок надання ліцензій на археологічну діяльність.

В Україні, так само як і в Росії, пограбування пам'яток археології сягнуло небачених масштабів, проте введення у законодавство України статей, які мали б перешкоджати пограбуванню та руйнуванню пам'яток археології, не стало ефективним з огляду на відсутність необхідних механізмів їх реалізації.

Археологічна спадщина України, важлива частина загальноєвропейського історико-культурного і національного надбання, опинилася під загрозою тотального знищення. Аксиомою є теза, що захист історичної пам'яті народу є однією з підвалин його культурного розвитку. Цю пам'ять закладено в його культурній спадщині, зокрема, пам'ятках археології – головному джерелі відтворення давньої історії України та Європи в цілому. Таким є ключове положення Європейської конвенції «Про охорону археологічної спадщини», ратифікованої Україною у 2009 р., а отже, обов'язковою для виконання. Культурна й археологічна спадщина має належати народові і охоронятися державою.

Між тим, стан збереження і дослідження археологічної спадщини в Україні є вкрай незадовільним, навіть катастрофічним, і вимагає

негайних дій державних органів влади, Верховної Ради, усієї громади України.

Діяльність «чорних археологів» набула масштабу епідемії. Полями, містами і селами нишпорять тисячі і тисячі людей з металодетекторами, плондруючи пам'ятки археології, які є, згідно з вітчизняними законами та Конституцією, державною і тільки державною власністю. За межі України вивозяться цілими партіями награвовані мародерами історичні реліквії.

У зв'язку з ситуацією, що склалася, Всеукраїнська громадська організація «Спілка археологів України» звертається до міжнародних організацій, які опікуються збереженням археологічної спадщини людства, Верховної Ради України, уряду України з закликом, вжити термінових заходів для припинення руйнації пам'яток археології України. «Ми втрачаємо шанс на збереження історичної пам'яті не лише українців, але й народів всього Європейського континенту, – йдеться у зверненні. – Необхідно термінове прийняття Верховною Радою поправок до пам'яткоохоронного законодавства, які б нівелювали злочинні статті Закону “Про регулювання містобудівної діяльності”, створили дієві перепони безкарній діяльності “чорних археологів”, посилили відповідальність місцевих органів влади за нищення культурної спадщини народу, у тому числі при землевідводах. Необхідно прирівняти право володіння металодетекторами до правил володіння вогнепальною зброєю».

Відповідна вимога, озвучена професійними археологами, базується на зарубіжному досвіді: у багатьох країнах Європи, наприклад, у Греції, Італії, Швеції, Норвегії, володіння металодетекторами взагалі заборонено. Металодетектор прирівняно до вогнепальної зброї. З іншого боку, у таких країнах, як Франція, Великобританія, Німеччина, Чехія, Польща це не заборонено. Більше того, у Великобританії всі артефакти на території країни, підняті за допомогою металодетектора підданими Великобританії, ніяким чином не можуть бути вилучені. Там існує практика: якщо ти знайшов стародавній предмет, який має дійсно величезну історичну цінність, у тебе музеї його викуповують за ринковою вартістю. У Франції, до речі, цікава система – людина на рік купує ліцензію і легально займається цим видом бізнесу, може навіть досліджувати археологічні пам'ятки.

Наталія Порватова, влас. кор. НЮБ

Євроготовність: Банки Vs шахраї

В Україні зростає кількість афер з платіжними картами. Проте справжньої епідемії фахівці чекають у зв'язку із Євро-2012: на чемпіонат очікується прибуття великої кількості туристів з усього світу, які прийдуть, само собою, не із готівкою, а з платіжними картками. Саме це і створює передумови для підвищення рівня шахрайства.

Українські банкіри переконані, що ретельно вивчили методи шахрайства та крадіжок, якими користуються як українські, так і європейські банківські злочинці, і готові протидіяти їм.

Останні роки демонструють, що рівень карткового шахрайства зростає, ускладнюються технічні прийоми, що їх застосовують зловмисники. Найбільш поширений спосіб махінації з платіжними картками – встановлення на банкомати *скіммерів* – пристроїв несанкціонованого знімання інформації, що дають змогу копіювати дані пластикових карток, записувати PIN-коди. Отримана таким чином інформація дає змогу шахраям виготовити дублікат картки і зняти гроші з рахунку її власника.

Популярними аферами з картками залишаються так звані *кеш-трапінги та кард-трапінги*. У першому випадку це встановлення на банкомат спеціальних пристроїв, які не дають змоги клієнту отримати доступ до своїх грошей після проведення успішної операції зняття коштів: клієнт забирає картку і йде, а шахраї знімають пристрій з його грошима. Кард-трапінг – аналогічна операція, у результаті якої під час спроби клієнта скористатися банкоматом зловмисники отримують не гроші, а саму картку.

Уже нині банкіри мають інформацію від Інтерполу, що до України збирається кілька десятків міжнародних кардерських угруповань. Невтішна й статистика: лише за I квартал цього року було виявлено в чотири рази більше пристроїв для зчитування інформації з карток. У лідерах Одеса, Львів, Київ, Дніпропетровськ, Донецьк.

Експерти ж попереджають, що, хоча шахраї активізувалися у зв'язку із Євроб чемпіонатом, їх жертвами ризикують стати переважно українці, а не закордонні гості. Адже європейці, швидше за все, прийдуть переважно з чиповими картками (смарт-картка). З минулого року в ЄС стартувала програма форсованого переходу на смарт-картки. Банківський «пластик» з магнітною смугою вичерпує себе, тоді як

вважається, що чипові картки більш захищені від шахраїв. При цьому європейська влада погрожує ввести повну заборону на магнітні смуги вже до кінця 2012 р. Показово, що напередодні Євро-2012 міжнародні платіжні системи (МПС) зобов'язали всі вітчизняні банки забезпечити свої банкомати і торгові термінали зчитувачами карток із чипом.

На нові правила безпеки під час проведення операцій з картками країни Західної Європи перейшли ще в далекому 2005 р. Зокрема, саме тоді набрало чинності правило про «перенесення відповідальності» (Liability Shift), яке говорить: за всі втрати від шахрайських транзакцій відповідає та сторона, яка не завершила переходу на чип. У результаті власники багатьох магазинів та ресторанів Західної Європи, остерегаючись шахраїв, відмовилися обслуговувати власників традиційних магнітних карток, що й спонукало банкірів вкласти серйозні кошти й оперативно перейти на нові картки з чипом.

Чипові пластикові картки мають більш високий рівень захисту шифрування картки. Це виключає можливість копіювання номера, а отже, знижує ризик її підробки. Наявність чипа також передбачає обов'язковий набір пін-коду. Тоді як для здійснення платежів картками з магнітною стрічкою досить лише поставити підпис на квитанції. Крім того, смарт-картка оснащена ще однією унікальною системою захисту – після кількох спроб несанкціонованого доступу до картки її чип автоматично самоспалюється. Старт-картки, без сумніву, не гарантують ідеального захисту, наприклад, від шахрайських операцій в Інтернеті. «Якщо картки будуть чиповими, то підробити їх буде складніше, але складно передбачити, що вигадують шахраї через два-три роки», – зазначає директор Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем ЕМА О. Карпов. Проте в період Євро-2012 українці все ж виглядатимуть беззахиснішими перед картковими крадіями.

Вітчизняні банки увесь цей час лише придивлялися до нових технологій, не відчуваючи достатніх стимулів для їх розвитку, банкіри й сьогодні емітують картки з магнітною смугою, обмежуючись лише окремими пробними проектами, переважно з випуску комбінованих (зі стрічкою та чипом) пластикових карток, які, за висновками експертів, підпадають під ті самі ризики, що й звичайні магнітні картки.

Використання чипових карток може мінімізувати втрати, проте в Україні їх на сьогодні не більше 5 %. Тому сьогодні банкіри застерігають, що багато в чому карткова безпека залежить від пильності власників пластикових карток. До елементарних правил безпеки можна віднести тези про те, що, по-перше, розраховуватися карткою через

термінал на касі, як правило, безпечніше, ніж знімати гроші у банкоматі, а потім розраховуватися готівкою. По-друге, найбільша кількість дрібних шахрайських операцій здійснюється в мережі Інтернет, тому для таких операцій бажано замовити окрему карточку. Серед інших засобів запобігання шахрайству з платіжними картками банкіри пропонують встановлення добових лімітів сум та кількості операцій, підключення послуги «смс-банкінгу». У разі ж якщо користувач усе ж став жертвою шахрайства, експерти радять звернутися до контакт-центру банку і терміново заблокувати картку, потім прийти до відділення фінустанови та написати заяву про вкрадені гроші.

Незважаючи на те що афер дедалі більше, у МВС говорять, що справ заводять дуже мало, хоч і констатують прогрес у цьому питанні. Як повідомив начальник управління по зв'язках з громадськістю МВС В. Поліщук, у минулому році було порушено шість кримінальних справ, а за три місяці цього року – уже сім. Ці цифри виглядають особливо вражаючими на тлі даних Нацбанку: за офіційною статистикою в 2011 р. кількість неправомірних операцій становила 7,6 тис., водночас у 2010 р. цей показник не перевищував 2,9 тис., а втрати збільшилися до 9,1 млн грн проти 6,3 млн грн відповідно.

Проблема тут не тільки і не скільки в якості роботи правоохоронців, а в недосконалості вітчизняного законодавства. Банкіри скаржаться, що покарання за шахрайство й підроблення платіжних карток в Україні символічне: максимум – умовний термін або штраф. Щоб бізнес скімерам не здавався таким легким, банкіри закликають законодавців зробити покарання суворішим. Як, наприклад, у Туреччині – до 30-ти років ув'язнення. Адже шахраї, яких сьогодні витіснили з європейських країн, переорієнтовуватимуться на менш технологічні банківські ринки. Тож український з його підвищеною вразливістю мереж передачі даних та величезною кількістю випущеного «пластику» з магніткою може стати легкою здобиччю і ризикує перетворитися на рай для аферистів.

А. Блажкевич, канд. іст. наук, наук. співроб. НЮБ

Законодавче реформування адвокатури

Розбудова України як правової держави неможлива без створення дієвих механізмів захисту прав та свобод людини й громадянина. Важливу роль у цьому питанні відіграє вдосконалення організації та

функціонування такого особливого інституту громадянського суспільства, як адвокатура, що згідно зі ст. 59 Конституції України діє для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги під час вирішення справ у судах та інших державних органах.

Важливість завдань, які покладаються на адвокатів, та їх особлива роль у житті українського суспільства вимагають, щоб адвокатура України була високопрофесійною, незалежною та ефективною в здійсненні своїх функцій. Створення ефективною та високопрофесійної адвокатури є пріоритетним завданням держави, а стан її діяльності – показником правової захищеності особи в суспільстві.

Перший Закон «Про адвокатуру» був прийнятий Верховною Радою України ще 19 грудня 1992 р. У квітні цього року на розгляд Верховної Ради Президентом було внесено новий та вдосконалений проект закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (реєстр. № 10 424). Метою законопроекту є реформування адвокатури відповідно до загальновизнаних міжнародних демократичних стандартів для забезпечення надання адвокатами високоякісної професійної правової допомоги.

Під час підготовки проекту закону було враховано сучасні європейські стандарти щодо організації й діяльності адвокатури, висновки та пропозиції експертів Ради Європи та ряд інших вітчизняних та зарубіжних експертів.

Проект надає адвокатурі широкі функції самоврядування та саморегулювання. Так, ним передбачено створення органів адвокатського самоврядування та визначено повноваження рад адвокатів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва, Севастополя (регіонів), кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Ради адвокатів України. Вищими органами адвокатського самоврядування в державі є з'їзд адвокатів України, а в регіонах – відповідні конференції адвокатів. Також передбачається формування ревізійних комісій адвокатури регіонів та Вищої ревізійної комісії адвокатури.

До складу рад і комісій входять виключно адвокати, що має забезпечити незалежність адвокатури України від органів державної влади.

Для посилення статусу органів адвокатського самоврядування та підвищення ефективності їх роботи проектом передбачено адміністративну відповідальність за неправомірну відмову в наданні на запит кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури, її палат і членів інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, а

також надання інформації, що не відповідає дійсності, яка необхідна для виконання покладених на комісію завдань.

Проектом передбачено також створення Національної асоціації адвокатів України, яка покликана об'єднати всіх адвокатів України (станом на початок 2012 р. за даними Реєстру адвокатів України близько 32 тис.) в єдину організацію, що слугуватиме гарантією незалежної діяльності адвокатури в Україні. Національна асоціація адвокатів України – незалежна самоврядна професійна організація, що діє на підставі закону й об'єднує всіх адвокатів України.

Згідно із законопроектом про адвокатуру адвокатське самоврядування становлять Національна та регіональні асоціації адвокатів, їх вищими органами є З'їзд адвокатів України та обрана ним Рада Національної асоціації адвокатів України, регіональні збори адвокатів та обрані ними Ради регіональних асоціацій адвокатів. При цьому оформлення адвокатури в єдину адвокатську організацію є загальноєвропейською практикою і в Європі розглядається як передумова дійсної незалежності та самоврядності адвокатури, що було неодноразово підкреслено у листах та експертних висновках, адресованих Верховній Раді як Президентом Європейської ради адвокатських спілок і правових асоціацій, так й експертами Ради Європи.

Законопроектом розширено існуючі види адвокатської діяльності, її професійні права й гарантії, визначено зміст адвокатської таємниці й ефективний правовий механізм її захисту.

Заборонено будь-який вплив на адвоката, втручання в його професійну діяльність, у тому числі з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, органів адвокатського самоврядування, юридичних і фізичних осіб.

Проектом чітко врегульовані питання щодо направлення адвокатом адвокатського запиту: визначено коло питань та адресатів, стосовно яких може складатися та надсилатися адвокатський запит. Запроваджено обов'язковість вимог адвокатського запиту щодо органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, об'єднань громадян. У проекті також встановлено термін надання відповіді на адвокатський запит й адміністративну відповідальність за відмову в наданні інформації на адвокатський запит, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності.

Як зазначалося вище, передбачено створення та функціонування Єдиного реєстру адвокатів України, який ведеться Радою адвокатів України з метою збирання, зберігання, обліку та надання достовірної інформації про чисельність і персональний склад адвокатів України, адвокатів іноземних держав, які набули право на зайняття адвокатською діяльністю в Україні, обрані адвокатами форми здійснення адвокатської діяльності. Внесення відомостей до Реєстру здійснюється радами адвокатів регіонів та Радою адвокатів України.

Проектом також передбачено, що інформація, внесена до Єдиного реєстру адвокатів України, є відкритою на офіційному веб-сайті Національної асоціації адвокатів України.

У проекті впорядковано підстави та порядок здійснення дисциплінарного провадження стосовно адвокатів. Право на звернення до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури з заявою (скаргою) щодо поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, надається кожному, кому відомі такі факти.

При цьому дисциплінарне провадження щодо адвоката здійснюється на засадах змагальності, що створює його учасникам рівні можливості.

Видами дисциплінарних стягнень, що можуть застосовуватися до адвоката, передбачено запобігання, зупинення права на зайняття адвокатською діяльністю на термін від одного місяця до одного року, позбавлення права займатися адвокатською діяльністю з подальшим виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України – для адвокатів України або виключення з Єдиного реєстру адвокатів України – для адвокатів іноземних держав.

На виконання рекомендацій європейських експертів спільної програми Європейського Союзу та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України» (експертний висновок щодо проекту закону України «Про адвокатуру» від 13 жовтня 2009 р.), а також Венеціанської комісії та дирекції з питань правосуддя та людської гідності у складі Генеральної дирекції з прав людини та верховенства права Ради Європи (спільний висновок щодо проекту закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 632/2011 від 18 жовтня 2011 р.) законопроектом передбачено можливість допуску адвокатів іноземних держав до здійснення адвокатської діяльності на території України.

Проектом закону передбачено, що адвокат іноземної держави набуває право займатися адвокатською діяльністю на території України з моменту включення відомостей про нього до Єди-

ного реєстру адвокатів України. З цією метою адвокат іноземної держави звертається з відповідною заявою до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, перед якою повинен довести отримання права на зайняття адвокатською діяльністю у відповідній іноземній державі.

Адвокат іноземної держави, відомості про якого включено до Єдиного реєстру адвокатів України, здійснює адвокатську діяльність на території України без обмежень, у тому числі щодо можливих видів адвокатської діяльності. На адвоката іноземної держави поширюються всі встановлені законом професійні права й обов'язки адвоката, гарантії адвокатської діяльності.

Правові відносини регулюються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру», який запропоновано визнати таким, що втратив чинність.

Реалізація положень закону в разі його прийняття потребує внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Господарського процесуального кодексу України, Митного кодексу України, Кримінально-виконавчого кодексу України, Цивільно-процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Законів України «Про Вищу раду юстиції», «Про виконавче провадження», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про соціальні послуги», «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту».

Реалізація цього закону в разі його прийняття не потребуватиме додаткових видатків із державного або місцевих бюджетів.

«Прийняття закону стане важливим кроком щодо реального утвердження принципу надання кожній особі кваліфікованої правової допомоги, а також сприятиме перетворенню адвокатури на ефективний інститут захисту прав, свобод та інтересів людини і громадянина», – зазначає А. Портнов.

Про те, які проблеми має вирішити новий закон, розповіла президент Спілки адвокатів України, заступник голови Вищої ради юстиції Л. Ізовітова кореспонденту газети «Закон і Бізнес». «...Дбаючи про своїх громадян, законодавець справедливо вважає необхідним допускати до їх захисту лише висококваліфікованих незалежних юристів, професійна діяльність яких спрямована на дотримання судами, органами досудового слідства законних прав та інтересів громадян і юридичних осіб». Експерт ще в 1993 р. працювала над Законом «Про адвокатуру».

Щодо проблем захисту під час досудового слідства, то на сучасному етапі їх так багато, що вони заслуговують на окрему публікацію. Проблеми захисту – завжди є проблемами наших громадян, які повинні бути свідомі того, що скільки прав має адвокат, стільки ж прав має й громадянин, зазначила Л. Ізовітова.

Ліквідація досудового слідства надасть нашій професії друге дихання, стане поштовхом до розвитку, мотивацією кожного адвоката до отримання нових знань. Тому адвокатам ця ідея видається надзвичайно слушною. Як і сторона обвинувачення, захист отримає право збирати докази, тим самим буде знищено примарну змагальність обвинувачення й захисту. Коли в змагальному процесі оцінку доказам одночасно даватимуть рівні з точки зору процесуальних прав сторони, тоді посиляться й роль судді. Як тільки змагальність як принцип стане очевидною та діятиме повною мірою, отримаємо й відповідні наслідки. Сьогодні настає нова епоха в розбудові не тільки адвокатури та прокуратури, а й у діяльності суду також. Безперечно, у всіх виникне проблема з кваліфікованістю кадрів, наголошує експерт.

Щодо коригування складу кваліфікаційних комісій адвокатури експерт наголосила: «Ще на стадії прийняття чинного Закону про адвокатуру точилася боротьба за те, яким бути складу кваліфікаційних комісій. Ми вважали, що до них мають входити виключно адвокати. Існувала також ідея допустити до складу кваліфікаційних комісій адвокатів-учених, об'єднавши практиків і теоретиків, але цього не сталося. Ціною компромісу саме щодо цього питання стало можливим прийняття чинного Закону. А названа ідея й нині залишається актуальною», та, на думку Л. Ізовітової, «найкраща для розбудови адвокатури. Тому коригувати склад кваліфікаційних комісій адвокатури, безсумнівно, слід».

Венеціанська комісія вже висловила свої зауваження до законопроекту «Про адвокатуру». На думку представників Венеціанської комісії, законопроект надто деталізовано регулює діяльність адвокатів. Експерт вважає, що деякі норми закону, особливо щодо адвокатських гарантій, з огляду на нашу ментальність повинні бути чіткими й деталізованими. Європейські експерти вважають достатнім встановити їх, так би мовити, «одним реченням». Вони помиляються. Якраз гарантії адвокатської діяльності треба деталізувати. І, хоча й кажуть: «Диявол ховається в деталях», – наражаємося на небезпеку, що диявол заховається в неоднозначному розумінні норм закону.

Якщо говорити про інші питання надмірної деталізації, то тут зауваження Венеціанської комісії слушні. Деякі з них дійсно можуть

бути врегульовані внутрішніми документами тієї ж Національної асоціації адвокатів. На жаль, інколи наші закони мають вигляд інструкцій, і цього потрібно уникати, зазначає Л. Ізовітова.

В Україні має бути створена єдина професійна організація адвокатів – це давня вимога ПАРС. Це не тільки один з обов'язків, не виконаних Україною перед вступом до Ради Європи, а й необхідність для адвокатури сьогодні, наголошує експерт.

Кількість адвокатів невпинно зростає, а їх організаційна розпороченість стає на заваді застосуванню єдиних правил. Ми всі розуміємо: настав час змін. Адвокатура очікує створення єдиної національної організації адвокатів з обов'язковим членством. Безперечно, це зміцнить інститут адвокатури, дає змогу на іншому, більш високому рівні захищати незалежність професії адвоката в цілому та незалежну діяльність кожного адвоката. Це питання потребує нагального вирішення, вказує Л. Ізовітова.

Про новели законопроекту «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», правовий статус професійної самоврядної адвокатської організації, уніфікацію юридичної професії та оподаткування адвокатської діяльності в ексклюзивному інтерв'ю «Правовому тижню» розповіла заступник голови Союзу юристів України, член Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури (ВККА), член робочої групи з розробки пропозицій щодо законопроектів про адвокатуру, член робочої групи з питань судової реформи при Президенті України К. Коваль.

Як зазначила експерт, за рішенням Всеукраїнської наради голів регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури за участі членів ВККА при Кабінеті Міністрів України та ряду громадських організацій було створено робочу групу з розробки пропозицій щодо законопроектів про адвокатуру. У групі перебували чотири законопроекти про адвокатуру та адвокатську діяльність, розроблені на виконання резолюцій з'їзду адвокатів. З метою невідкладної підготовки узгоджених пропозицій щодо подальшого комплексного реформування адвокатури, забезпечення гарантій реалізації конституційного права громадян на судовий захист неодноразово проводилися зустрічі, наради, круглі столи.

На думку К. Коваль, усі законопроекти заслуговують на увагу, оскільки питання про необхідність удосконалення та підвищення ефективності законодавства, яке регламентує діяльність адвокатури в Україні, протягом останніх років обговорювали парламентарі та

представники адвокатських об'єднань. Чинний Закон «Про адвокатуру» потребує істотного вдосконалення. Неодноразово в юридичних фахівців виникали пропозиції щодо перегляду існуючих Правил адвокатської етики, особливостей регулювання порядку прийому кваліфікаційних іспитів на право зайняття адвокатською діяльністю, порядку застосування дисциплінарних стягнень до адвокатів тощо. Кожна нова концепція реформи адвокатури була досконалішою за стару. Безумовно, реалізація концепції мала відбуватись поетапно. Програми реформування адвокатури з визначенням конкретних заходів, термінів їх виконання до цього часу не було.

Відсутність належної самоорганізації адвокатури, загальнодоступної достовірної інформації про чисельність та персональний склад осіб, які отримали свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю та здійснюють адвокатську діяльність, відсутність механізму підвищення кваліфікації адвокатів, існування паралельно з адвокатурою підприємницької юридичної діяльності, поступове законодавче звуження обсягу професійних прав адвокатів, відсутність ефективних гарантій професійної діяльності адвокатів, недосконалий механізм призначення адвоката захисником у кримінальному процесі, несприятливе оподаткування адвокатської діяльності, відсутність механізму страхування цивільної відповідальності адвоката, перенавантаження Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (ВКДКА) та підвищення повноважень, наданих їй законом, через відсутність органів адвокатського самоврядування з чітко визначеними повноваженнями стало причиною термінового вироблення останньої нової концепції.

Законопроект «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» підготовлений робочою групою за участі громадських організацій, врегулює широке коло теоретичних та практичних проблем у сфері здійснення адвокатської діяльності з урахуванням сучасних реалій та міжнародних стандартів адвокатської професії. Законопроект також регулює відносини, пов'язані зі здійсненням в Україні адвокатської діяльності відповідно до її важливої соціальної функції та загальновизнаних принципів функціонування, закріплених у міжнародних актах щодо діяльності адвокатури, створенням належних умов для забезпечення виконання адвокатурою її конституційних завдань, наданням адвокатами правової допомоги, здійсненням захисту та представництва, функціонуванням адвокатського самоврядування. Проект порівняно з попередніми спробами законодавчого регулювання адвокатури, на думку К. Коваль, є досконалішим.

Позитивними новелами, на погляд експерта, також є створення Єдиного реєстру адвокатів України з вільним доступом та своєчасним поновленням інформації про адвокатів, створення прозорого механізму набуття та припинення статусу адвоката, підвищення вимог до осіб, які виявили намір набутися статус адвоката, запровадження обов'язкового стажування, розширення переліку видів діяльності, несумісних зі статусом адвоката. Крім того, з метою збирання, зберігання, обліку, надання та оприлюднення достовірної інформації про діючу в Україні структуру організаційних форм адвокатської діяльності ведеться Реєстр організаційних форм адвокатської діяльності.

Реєстрація організаційних форм адвокатської діяльності в Україні здійснюється відповідно до закону про адвокатуру та адвокатську діяльність та Положення про Реєстр організаційних форм адвокатської діяльності, яке приймається з'їздом адвокатів України. Право на заняття адвокатською діяльністю зберігається за особами, які на момент набрання чинності цим законом отримали свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, внесені до Єдиного реєстру адвокатів України та не здійснюють діяльність, несумісну з адвокатською відповідно до ч. 2 ст. 8 закону. Свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю та посвідчення адвоката, дійсні на момент набрання чинності новим законом та будуть чинними до заміни відповідно до нового зразка. І нарешті, створено Єдиний реєстр адвокатів іноземних держав, які мають дозвіл надавати правову допомогу в Україні.

Величезною проблемою, яка наближає нас до реформи адвокатури, є перенавантаження ВКДКА та перевищення повноважень, наданих їй законом, через відсутність органів адвокатського самоуправління з чітко визначеними повноваженнями. ВКДКА як компетентний орган української адвокатури вже не може бути представником і захисником інтересів адвокатури в сьогоденній ситуації, коли діючі та майбутні реформи правової системи в державі потребують створення професійного самоврядування, уповноваженого органу публічного права.

Адвокатура – поняття узагальнююче, яке не ототожнюється з поняттям адвокатури як об'єднання – юридичної особи. В Конституції України не визначено її правовий статус, але з окреслених у ній завдань можна зробити висновок, що адвокатура є одним з інститутів правової системи держави, що виконує завдання, без здійснення якого функціонування цієї системи неможливе. При цьому адвокатура не належить

до жодної з гілок влади, передбачених ст. 6 Конституції, у якій зазначено: «Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України». Отже адвокатура в певному сенсі має відігравати роль «дружнього посередника».

На думку К. Коваль, помилка всіх законодавців у тому, що адвокатура не мала свого статусу ні як громадська, ні як публічна організація, хоча була зареєстрована. Створені громадські організації адвокатури об'єднали тільки 10 % адвокатів у свої організації. «Якщо закон буде прийнятий, ми покажемо приклад Європі, як створювати загальнонаціональні професійні організації адвокатури». Уперше буде законодавчо сформульовано статус, спосіб реєстрації та призначення професійної організації в державі.

Правовий статус адвокатури було визначено в Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» як «добровільне професійне громадське об'єднання», наголошує експерт. Однак, по суті, об'єднанням (об'єднаною) адвокатура в Україні ніколи не була і не є. Новий закон «Про громадські організації», який Верховна Рада ухвалила 22 березня 2012 р., також не відносить адвокатуру до громадських об'єднань. Критика правників та законодавця щодо об'єднання в одну громадську організацію адвокатів мала місце, оскільки Конституція забороняє примусове об'єднання в громадські організації. Новий закон передбачає зовсім іншу концепцію реєстрації, організації, правового регулювання професійної організації публічного права. За таким принципом формується самоврядування в Україні: вибори в регіонах, приналежність до конкретної регіональної професійної громади.

Професійна організація – це окрема організаційно-правова форма, яка є суб'єктом публічного права та публічних правовідносин. Важливо, щоб як громадяни, так і представники влади усвідомлювали, що професійна організація не є об'єднанням громадян, вказує К. Коваль.

Делеговані державою функції забезпечують професійній організації можливість за власний кошт реалізовувати державну функцію, а оскільки держава не платить за реалізацію цієї функції, то, можливо, звільнить від податків на професійну діяльність. Саме такий підхід демонструватиме розуміння суспільством особливостей вільних професій (адвокатів). Необхідно розуміти, що вільна професія не може реалізуватися без «єдиної професійної організації».

У Європі, як і в усьому демократичному світі, незалежність, самоврядність і професійна спроможність адвокатури розглядаються як лакмусовий папірець, що демонструє рівень реальної поваги до прав людини і верховенства права. Держави з розвинутою демократією не бояться зміцнювати адвокатуру, підносити її незалежність і професійний рівень, усіляко сприяти збільшенню її ролі в демократичному суспільстві. Українській адвокатурі доводиться виборювати аксіоматичні засади своєї діяльності.

На думку експерта, зважаючи на досвід країн Західної Європи, створення самоврядного об'єднання адвокатів є доцільним і продуманим кроком. Завданням такого самоврядного об'єднання мають бути: консолідація всіх адвокатів, їх об'єднань, що має забезпечити підвищення фахового рівня правової допомоги, яку надають адвокати, організація підвищення кваліфікації адвокатів і посилення контролю за якістю здійснення професійних обов'язків, вироблення норм адвокатської етики й забезпечення їх виконання, піднесення ролі адвокатури в державі, дотримання посадовими й іншими особами гарантій адвокатської діяльності, захист громадянських, соціальних і професійних прав адвокатів.

Створення єдиної самоврядної організації адвокатів потребує дуже виваженого підходу до принципів вступу й участі в організації, а також її повноважень стосовно своїх членів і зовнішнього представництва адвокатів перед державою, іншими підприємствами, установами, організаціями. Адвокати при здійсненні правозахисних функцій займають позицію протистояння до державних органів, органів виконавчої влади та правоохоронних органів. Досить часто це виражається в тому, що адвокати вступають у напружену боротьбу з державою. Відповідно за наявності організації може виникнути ситуація, коли держава або її окремі представники намагатимуться через організацію здійснювати вплив на адвокатів. Основними дієвими заходами будуть баланс між чітким законодавчим врегулюванням діяльності організації (у частині гарантій незалежності) і наявністю в організації певного рівня самостійності й незалежності (у функціях і повноваженнях, зокрема, захисту своїх членів), високий рівень порядності, самосвідомості й моральності членів і керівництва організації.

Членство в цій організації адвокатів і їх об'єднань, на думку К. Коваль, має бути обов'язковим. Однак участь в органах самоврядування не може обмежуватись терміном перебування в адвокатурі 10 чи 15 років.

Більше того, прихильники цієї ідеї висувають аргумент, що створення самоврядної організації адвокатури з обов'язковим членством дасть змогу адвокатській спільноті отримати потужного лобіста своїх інтересів у державних органах. Самоврядування передбачає формування самими адвокатами відповідних органів, отже, вони можуть активно впливати як на процес обрання керівників органів самоврядування, так і на їх звільнення в разі неналежного виконання покладених на них обов'язків. Натомість без обов'язкового членства не може існувати єдина професійна, самоврядна асоціація адвокатів, яка наділена представницькими функціями.

Чи задовольнить уніфікація юридичної професії, запропонована в законопроекті, потреби самої адвокатури? Питання уніфікації назріло як через внутрішні потреби адвокатури, так і через потребу суспільства в захисті його членів. До внутрішніх потреб української адвокатури як інституту громадянського суспільства належать визначення її професійних ознак, ідентифікація серед маси інших юристів (не адвокатів), уніфікація статусу її членів у різних сферах їхньої діяльності, отримання суспільних гарантій для тих, хто добровільно взяв на себе місію захисту інших, забезпечення свободи і поруки від переслідувань за реалізацію адвокатурою ідей цього суспільства. Адвокатура, поза сумнівом, не може претендувати на абсолютну свободу, вона має враховувати рівень суспільства, у якому існує. Однак адвокатура повинна формувати потребу суспільства в універсальній адвокатурі.

Різні точки зору щодо уніфікації є предметом обговорення в суспільстві, парламенті. Пропозиції суддів України щодо проведення акредитації певних адвокатів у цих установах звучить як виклик адвокатам. Така акредитація обґрунтована низькою якістю знань тих, хто сьогодні представляє інтереси громадян та юридичних осіб у судах. Адвокати мають самі запропонувати спосіб уніфікації, щоб держава не вирішила проблему за них, наголошує експерт.

Раніше помітних кроків до консенсусу в питанні реформи адвокатури помічено не було. Адвокатські групи впливу чітко визначилися зі своїми позиціями і відступати не бажали. Цією ситуацією скористалося Міністерство юстиції та підготувало законопроект «Про надання безоплатної правової допомоги». Не зустрівши належного опору з боку адвокатської громадськості, яка була зайнята лобюванням своїх законопроектів про адвокатуру, урядовий проект «Про безоплатну правову допомогу» № 4406 (зареєстрований 24 квітня 2009 р.) був прийнятий Верховною Радою у першому читанні

5 червня 2009 р.. 9 липня 2011 р. доопрацьований Закон України «Про безоплатну правову допомогу», прийнятий Верховною Радою 2 червня 2011 р., набув чинності. Закон спрямований на створення механізму реалізації права кожного на безоплатну правову допомогу, закріпленого зазначеною ст. 59 Конституції України, якою, зокрема, передбачено, що у випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Водночас, усі зареєстровані в парламенті проекти реформування адвокатури не передбачали безоплатної правової допомоги. Юридична громадськість добре знає, що проблема прийняття нового закону виникла не сьогодні. На думку К. Коваль, першочерговим завданням є пошук компромісу та узгодження спірних положень, які стосуються порядку доступу до професії, створення і компетенції органів професійного самоврядування.

Щодо дотримання прав адвокатів, то в Україні, на жаль, сьогодні склалася критична ситуація. Про це заявили представники «Асоціації правників України», адвокати В. Степюк, Є. Солодко, В. Сердюк та І. Костін. На їхню думку, останнім часом в Україні порушуються права адвокатів під час виконання ними професійних обов'язків, почастишали випадки фізичного впливу представників правоохоронних органів на захисників, а також незаконного порушення кримінальних справ.

Є. Солодко висловив переконання, що влада чинить тиск на правників. «Те, що зараз відбувається по відношенню до адвокатури з боку органів державної влади і правоохоронних органів, нагадує спроби зробити її слухняною», – заявив він.

При цьому І. Костін зауважив: «Можновладцям, які постійно користувалися і користуються послугами адвокатів, треба замислитися, що влада не вічна, а адвокатура – так, і рано чи пізно їм доведеться шукати когось, хто б їх захистив».

На переконання правників, ситуація, в якій опинилася українська адвокатура, не повинна залишатися поза увагою представників законодавчої гілки влади та самих адвокатів, яким для захисту своїх прав необхідно об'єднуватися і миттєво реагувати на порушення.

Водночас представники «Асоціації правників України» вважають, що внесення відповідних змін до законодавства не вплине на ситуацію. Як пояснив В. Степюк, «ні процесуальний кодекс, ні новий закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», ні будь-який інший – не вимикач, з поворотом якого все миттєво зміниться».

Підсумовуючи викладене, правники пообіцяли підготувати відповідне звернення до міжнародних інституцій, щоб вони почали моніторинг ситуації з дотриманням прав адвокатів в Україні.

Отже, роблячи висновки, зауважимо, що реформа української адвокатури має полягати не в переписуванні норм закону іншими словами, а у вирішенні набагато складнішого завдання, а саме: у забезпеченні фактичної, а не тільки на папері, реалізації передбачених чинним законом професійних прав і гарантій адвокатури.

Н. Вітушко, завідіду НЮБ

Бізнесу – гроші, банкам – безпеку.

– Чому ви грабуєте банки?

– Тому що там лежать гроші.

(Віллі Саттон, легендарний злочинець,
який пограбував 100 банків на суму близько 2 млн дол.).

Робота з грошима завжди пов'язана з ризиками. Цей постулат стає дедалі більш актуальним для українських фінансових установ, низький рівень безпеки яких провокує злочинців на пограбування, що демонструють стрічки новин електронних ЗМІ. Низка пограбувань відбулася через ігнорування керівництвом банків елементарних правил безпеки. На брифінгу «Розслідування злочинів, пов'язаних зі здійсненням розбійних нападів на відділення банків» (травень 2010 р.) фахівці відзначали, що кількість розбійних нападів не просто зростає, напади стають більш зухвалими й витонченими. Злочинці дедалі частіше використовують вогнепальну зброю, а також сокири й навіть металеві коли. Найчастіше нападають на ті відділення банків, де відсутня надійна охорона, технічні засоби захисту, такі як, ґрати на вікнах, камери відеоспостереження, «три-вожна» кнопка.

Статистика показує: з кожним роком кількість пограбувань зростає. За даними ДСУ при МВС, за перше півріччя 2007 р. жертвами грабіжників стали 37 банків – майже в чотири рази більше, ніж за аналогічний період 2006 р. У 2009 р. за I квартал на відділення банків, обмінні пункти й банкомати злочинці нападали 62 рази, тоді як за весь 2008 р. – 103 рази. У 2011 р. кількість пограбувань зросла до 130.

Серед них – трагічна подія в Донецьку наприкінці минулого року (пограбуванням VIP-відділення ПриватБанку), коли жертвами злочинців стали п'ятеро людей. «Причини, що сприяли скоєнню цього

злочину, полягають у системі охорони банку», – заявив адвокат грабіжників В. Мойсеєнко.

На резонансну подію в Донецьку владні структури відреагували рядом рішень: Президент України доручив міністру внутрішніх справ В. Захарченку та голові СБУ В. Хорошковському вжити вичерпних заходів щодо розслідування цих пограбувань, голові НБУ та керівнику МВС в установленому порядку вжити невідкладних заходів щодо посилення охорони приміщень банків, безпеки перевезень та інкасації готівки. Виконуючи ці доручення, Міністерство внутрішніх справ узгодило з Нацбанком ряд заходів з метою посилення охорони фінансових закладів. Зокрема, стосовно обов'язкової присутності озброєної охорони МВС у банківських установах при наявності в них готівки або інших цінностей на суму 1 млн грн.

Однак Асоціація українських банків (АУБ) виступила проти. На думку членів АУБ, ініціативи Міністерства внутрішніх справ про передачу охорони комерційних банків винятково підрозділам Державної служби охорони (ДСО) при МВС є спробою монополізувати ринок охорони банків і усунути з нього недержавні служби охорони. ДСО повинна бути відділена від МВС і мати рівні права й обов'язки з іншими учасниками ринку охорони, у зв'язку з чим необхідні відповідні зміни в законодавстві. На думку членів АУБ, в окремих регіонах і населених пунктах ДСО не має достатньої технічної бази та необхідної кількості кваліфікованих кадрів для швидкого реагування. Тому єдиний цивілізований шлях вирішення питання – «перейняти європейські стандарти і створити повноцінні ринкові умови, за яких послуги з озброєної охорони могли б надавати не тільки структури при МВС, але й професійні недержавні служби охорони», – підкреслювалось у повідомленні прес-служби асоціації.

Банкірів підтримали і представники приватних охоронних структур. «Послуги ДСО вдвічі дорожчі, ніж у приватних фірм. У них добовий постовий коштує мінімум від 30 грн на годину. А в приватників – близько 12–20 грн., залежно від складності об'єкту, – розповів директор одного з охоронних агентств. – МВС хоче забрати собі не тільки банки, але й інші об'єкти. Наприклад, заводи. Дивно, що орган, що нас контролює, є ще й нашим конкурентом».

«Монополія завжди викликає зростання цін, тому подорожчання охоронних послуг автоматично відіб'ється на вартості обслуговування для клієнтів», – упевнений перший заступник голови правління ВТБ Банку В. Фішер.

Можливо, ціни на послуги ДСО дещо вищі за ціни приватних охоронців, але вони відповідають якості послуг. 15 квітня 2009 р. у Дніпропетровську двоє грабіжників, один з яких був озброєним, украли з відділення «Ощадбанку» 60 тис. грн. Касир встигла натиснути на кнопку сигналізації, але співробітники приватної охоронної фірми приїхали аж через кілька хвилин, тому злочинців не затримали. І такі випадки не поодинокі.

Як відомо, декларувати наміри завжди значно легше, ніж утілювати їх на практиці. Черговий злочин на початку травня поточного року. у Києві, коли грабіжник поранив двох співробітників столичного банку і викрав близько 30 тис. грн, показав: банкіри не поспішають кардинально вирішувати питання безпеки своїх установ. Прес-секретар Державної служби охорони С. Павловська прокоментувала подію так: «Якщо б місце касира було обладнане відповідними елементами відгороджувальних конструкцій, то не було б видно ніяких операцій з грошима, і сама людина була б захищеною. На жаль, цього не сталося».

У чому причина підвищеного інтересу злочинців до банківських відділень? Відомий фінансист І. Францкевич, зокрема, вважає, що проблема в їхній кількості: «У банках немає слабких місць, що дозволяли б їм ставати легкою здобиччю для грабіжників. Просто їх дуже багато. У СРСР був тільки один банк, відповідно, і грабували тоді дуже рідко. Сьогодні ж майже щодня банки відкривають нове відділення – тому їх грабують частіше». Соціологи називають соціально-економічні проблеми (низький рівень життя, безробіття, неувага суспільства до проблем людей, які звільняються з місць позбавлення волі, борги по кредитах, низький рівень підготовки банківських співробітників у регіонах через швидке розширення банківських мереж тощо). «Разом із зuboжінням людей зростає і жорстокість у суспільстві, бо знизилася ціна життя, через це й пограбування стають безжальнішими», – упевнений М. Рошин, співробітник Департаменту кримінального розшуку МВС.

З цим важко не погодитись. Проте, аналіз інформації ЗМІ дає змогу назвати ще одну причину: уразливими банки в першу чергу робить недостатня система охорони. Особливо якщо об'єктом уваги злочинців є не центральний офіс банку, який з престижних міркувань оснащений численними засобами безпеки, а невеликі відділення.

Як правило, керівництво банків вирішує питання, пов'язані з охороною, виходячи з обсягів грошових потоків, що проходять через відділення або філію. Це призводить до того, що в багатьох банківських відділеннях немає елементарних засобів охорони: ґрат на вікнах, бро-

нього скла на вікні касира, систем відеоспостереження й кнопки для подачі сигналу тривоги. У 2010 р. з 24 банківських установах, на які було скоєно напади, у восьми відділеннях не велося відеоспостереження і тільки в одному (!) випадку був присутній охоронець.

Разом з тим, для забезпечення надійної системи безпеки банку в ньому має бути в наявності система засобів і заходів. На думку речника ДСО МВС України С. Павловської, це «по-перше, фізохорона, людина, яка чітко може дати виклик кнопкою тривожної сигналізації. По-друге, оснащення сигналізацією: датчики розбиття скла, руху, камери відеоспостереження. По-третє, матеріальне укріплення: куленепробивне скло перед місцями касирів, захищене місце фізичної охорони, стіни, стеля і підлога повинні бути захищеними від проникнення ззовні».

На думку начальника УДСО при УМВС Івано-Франківської області М. Вікарія, «при плануванні бюджету чимало банкірів намагається в першу чергу скорочувати видатки на безпеку. Цього року проводилися зустрічі з банкірами і під егідою УВС, і під егідою обласного управління НБУ. На моє запитання банкірам, чому вони урізають кошти на безпеку, вони прямо відповідають, що гроші застраховані, а охоронець зі зброєю однаково не дозволить уникнути людських жертв. Керівники банків виправдовуються й прагненням дотримуватись західних принципів організації банківських приміщень. Я запитав власника одного з таких банків, що торік пограбували за 19 секунд, чому б не обладнати робочі місця хоча б прозорими перегородками. Він сказав: “Політика банку вимагає, щоб ми були ближчими до клієнта”».

Банкіри не приховують, що економлять на безпеці, пояснюючи свою позицію високою вартістю охоронних заходів. У 2009 р. під час прес-конференції в Києві генеральний директор Українського кредитно-банківського союзу Г. Оліфер підкреслила, що сума викраденого з банків у результаті пограбувань за рік становить 1,5 млн грн. Вартість заходів із встановлення захисних огорожень оцінюється також у 1,5 млрд грн.

Деякі фінансові фахівці впевнені, що причину збільшення кількості пограбувань треба шукати не в банках. «Рівень безпеки в банках не став нижчим, а ось боротьба зі злочинністю набагато погіршилася, – критикує правоохоронну систему голова Асоціації українських банків О. Сугоняко. – Міліція говорить про понад 20 нападів на банки (за минулий рік), а скільки 2011-го посадили грабіжників?».

На думку президента Української федерації профспілок безпеки С. Шабовти, статистичні дані за кількістю пограбувань банків і результатів слідства повинні бути доступними для ознайомлення. Оперативний інформаційний обмін інформацією допоміг би всім учасникам ринку охорони банків швидко реагувати на будь-які правопорушення в цій сфері.

Суперечки між банками та державними органами влади з приводу безпеки банківських установ точаться тривалий час. Зокрема, ще у 2009 р. після низки пограбувань Генеральна прокуратура заявила, що посилення прокурорського нагляду та проведення заходів, спрямованих на усунення причин та умов, що сприяють нападам на фінансові установи, не дають необхідного ефекту через невиконання посадовими особами банків вимог нормативних актів, у тому числі НБУ, з приводу забезпечення приміщень охороною, відеоспостереженням та сигналізацією. За інформацією прес-служби відомства, Генеральний прокурор доручив прокурорам до 1 грудня вжити заходів щодо обов'язкового проведення дослідчих перевірок. Однак Асоціація українських банків виступила з заявою, що банківські установи ретельно дотримуються вимог законодавства України стосовно технічного стану та організації охорони своїх приміщень. Вимоги ж Генпрокуратури стосовно перевірок наявності в банках систем охорони не можуть бути виконаними, оскільки система охорони банків та клієнтів згідно із законодавством є банківською таємницею. Проведення ж слідчими прокуратури досудового слідства у справах про злочин, передбачений ст. 367 Кримінального кодексу України «службова халатність», можливе лише після порушення кримінальної справи.

У тому ж 2009 р. (скоєно майже 150 пограбувань фінансових установ, викрадено 1,5 млн грн) МВС ініціює банки через НБУ посилити охорону. Банкіри знову проти. За словами Г. Оліфер, генерального директора Асоціації «Український кредитно-банківський союз», «якби банки захотіли зараз виконати ці вимоги, то технічно це було б просто неможливо. Я вже не говорю про відволікання грошей – мільярдів гривень, які могли б піти на виплати населенню й по внесках».

У 2010 р. Нацбанк України видав розпорядження, яким зобов'язав кожен комерційний банк до 1 січня 2011 р. встановити сигналізацію, «тривожну» кнопку, броньоване скло та відеоспостереження. Банкам, які не виконують розпорядження, погрожували позбавленням ліцензії. Однак виконали його, м'яко кажучи, далеко не всі.

Подальші спроби МВС та НБУ нормалізувати ситуацію знову викликали опір з боку банків та комерційних компаній, що займаються охоронною діяльністю. Зокрема, після резонансного пограбування в Донецьку і рішень НБУ та МВС посилити охорону фінансових установ Асоціація українських банків провела засідання Ради з питань охорони банків, виступаючи на якому президент Української федерації професіоналів безпеки, заступник голови координаційної ради при МВС України С. Шабовта зазначив, що недержавні служби охорони мають значний потенціал, який штучно усувають з ринку охоронних послуг з метою монополізації його однією структурою. На його думку, передача охорони банків винятково в компетенцію МВС, зокрема департаменту Державної служби охорони, приведе не тільки до монополізації ринку, але й до його стагнації, адже зникне здорова конкуренція. Дотепер недержавний ринок безпеки перебуває в нерівних умовах щодо державного.

Водночас, на його думку, через монополізацію ринку вирішити проблеми охорони банків неможливо, особливо, якщо взяти до уваги проблеми самого МВС. «На сьогодні декларується завдання, що не може бути виконане з погляду наявності людей і техніки. Треба пам'ятати, що в Державній службі охорони просто не вистачить людського ресурсу з урахуванням того, що в Україні більше 20 тис. банківських відділень», – підсумував С. Шабовта. Він вважає, що потрібно об'єднувати зусилля й намагатися зробити загальний ресурс, що, у свою чергу, згодом позитивно позначиться на ефективності ринку охорони. Голова АУБ О. Сугоняко назвав нові ініціативи МВС спробами узаконити сращування влади та бізнесу та ліквідувати конкуренцію на ринку. За його словами, ще п'ять років тому було зроблено спробу налагодити співробітництво між міліцією та охоронними структурами – створено Координаційну раду при МВС, однак усі ці роки вона не працювала.

Щодо обвинувачення в демпінгу проти ДСО, популярних у середовищі як банкірів, так і керівників деяких приватних охоронних компаній, то, на думку начальника УДСО при УМВС Івано-Франківської області М. Вікарія, їх можна дуже легко спростувати. За його словами, під час тендерів служба зіштовхується з пропозиціями по 12 грн/год. Виникає запитання, як може директор охоронного підприємства укласти такий договір, що покриває тільки зарплату охоронців? ГСО щомісяця платить у скарбницю держави 1 млн грн у формі податків. Деякі охоронні структури, за чисельністю не менші,

ніж управління, платять 200–250 тис. на рік. Так можна працювати тільки з порушеннями трудового й податкового законодавства.

За словами М. Вікарія, нині нормативні документи ставлять МВС в такі рамки, коли міністерство не завжди може перевірити діяльність тієї або іншої недержавної охоронної структури. Планові й непланові перевірки строго регламентуються, про них потрібно повідомляти й т. д. Коли ж у ДСО були контрольні функції, зі стовідсотковою ймовірністю в кожній охоронній фірмі можна було виявити відсутність у деяких охоронців посвідчення про проходження навчання. ДСО ці порушення фіксували, а через три дні одержували дзвінки: усі посвідчення є, вимоги виконані. Таким екстерном відбувалося навчання. На його думку, треба вдосконалювати механізм регулювання ринку охоронних структур, оскільки він не стоїть на місці, змінюються умови конкуренції.

Працівники Державної служби охорони підраховали: у 2011 р. злочинці напали на 66 банківських філій, які вони охороняють. Часто – зі зброєю, по кілька бандитів. Утім, жодна спроба не стала вдалою. Це можна пояснити кількома причинами. По-перше, високою кваліфікацією співробітників служби, що підтверджують навіть приватні структури. За словами регіонального директора охоронної фірми «Явір-2000» (Чернігів) Л. Кравченка, який сам працював у ДСО, кадри в службі дуже кваліфіковані. По-друге, спокійною поведінкою працівників бвнківських установ, упевнених у надійності правоохоронної системи, що охороняє їх.

На думку інспектора центру технічної охорони ДСО Р. Камчури, ДСО має перед приватними структурами безліч переваг. Зокрема: усі співробітники служби проходять ретельний відбір та спецпідготовку, оскільки за їхню роботу відповідає багато офіційних осіб; мають право застосовувати не лише зброю, а й спецзасоби. Більш якісна в ДСО й технічна охорона. Якщо приватна охоронна фірма працює на ринку безпеки 10 років, то досвід роботи ДСО нараховує десятиріччя (з 1952 р.). А це – значні напрацювання як самого несення служби, фізичних постів, так і технічна сторона. Відбувається постійний розвиток і централізована сертифікація. Приватні структури в цьому питанні залишаються в ролі дожинаючих. Тому солідні організації запрошують міліцейську охорону.

Разом з тим, з майже 20 тис. банківських філій під охороною МВС перебуває поки що трохи більше половини. Адже про охорону банкіри згадують лише після резонансних злочинів. Зокрема, після того, як у

серпні 2007 р. одну з філій Приватбанку пограбували втретє, фінансисти заговорили про посилення охорони банків, призначили винагороду за затримання злочинців, лякали грабіжників стеженням через космічні супутники, обов'язковою присутністю в кожному банку або філії співробітника Державної або недержавної охорони, наявністю камер спостереження, куленепробивного скла на касах заввишки до стелі. Однак, урешті-решт, робити фортецю з кожної банківської філії й відділення банкіри не схотіли.

У відстоюванні своїх інтересів у сфері безпеки українські банки дедалі частіше посилаються на зарубіжний досвід: чимало країн світу поступово відмовляються від того, щоб правоохоронні органи надавали населенню платні охоронні послуги. Зокрема, Польська колегія охорони займається інкасацією та забезпеченням інших сегментів банківської безпеки. Інші держави, наприклад, Великобританія, віддають частину поліцейських функцій на аутсорсинг приватним охоронним компаніям, навіть охорону важливих державних об'єктів. Щодо банків, то система їхньої охорони, мовляв, у країнах Євросоюзу має демократичний характер, а фізична охорона – лише візуальний. Можливо, тому у Європі така велика кількість пограбувань? У 2009 р. банки Італії пограбували 1744 рази – у шість разів більше, ніж у Німеччині і в 20 разів більше, ніж у Великобританії. За даними італійської банківської асоціації ABI, кредитні установи втратили на цьому 36,8 млн євро.

У 2003 р. комерційні банки запропонували законодавчо дозволити банківським установам користуватися вогнепальною зброєю під час охорони грошей і майна клієнтів. Однак МВС піддало ініціативу критиці, вважючи її передчасною. Крім законодавчих нюансів, правоохоронці спрогнозували появу численних проблем, у тому числі – пов'язаних з охороною непрофесіоналами, з наступними ініціативами з приводу озброєння власної охорони, з якими можуть виступити не тільки банки, але й інші суб'єкти господарської діяльності. На думку МВС, це значно ускладнить контроль над ринком зброї.

Крім того, таке рішення існуючої проблеми мало породити ряд інших. Зокрема, ніхто не проводив аналіз подорожчання для банків власної охорони в результаті придбання зброї, обладнання місць для її зберігання, виділення коштів на проходження співробітниками медкомісії, придбання боєприпасів, у тому числі для навчальної практики, оренди тиру тощо. Директор охоронної компанії «АРТЕ», м. Івано-Франківськ С. Жидан наголошує: «Нам потрібно сідати за круглий стіл і виробляти загальну стратегію. Причому робити це на

рівні начальників обласних і районних відділів МВС, директорів охоронних фірм. У тому числі, я вважаю, варто обговорювати ціни на охоронні послуги – наприклад, домовитися про нижню планку ціни... Компанії, які живуть одним днем, лише заради виживання, убивають і закопують наш ринок охорони».

На боці міліції виступили й експерти. «Повинен бути знайдений компроміс: сховище з грішми й касу слід охороняти зі зброєю, а вхід у відділення – без, – запропонував перший заступник голови правління ВТБ Банку В. Фішер. – Необхідно, щоб майно банку було застраховано, у касі не було залишків, які можуть привернути увагу, і була забезпечена можливість швидко викликати міліцію. Такі заходи позбавляють пограбування сенсу».

Цікавим є досвід у цьому питанні РФ. Згідно з наказом Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації від 8 серпня 2011 р. № 930 р. «Про утвердження форми заявки на одержання приватними охоронними організаціями службової зброї в тимчасове користування» видавати службову зброю приватним охоронним підприємствам поліція буде тільки за заявками, складеними у затвердженій формі. Загалом цей наказ є механізмом виконання законодавчих актів, що визначили нові правила роботи приватних охоронних структур. На думку російських експертів, цим документом держава підсилила контроль над «приватними арміями», загальна кількість яких перевищила 600 тис., біля третини з яких несуть службу зі зброєю. Відомі приклади, коли під виглядом охоронного підприємства діяли злочинні угруповання, на рахунку яких – рейдерські захоплення, замовлені вбивства. При цьому вони цілком легально збирали цілі арсенали. Посвідчення ж приватного охоронця давало можливість постійно носити із собою службові пістолети, які майже не відрізняються від бойових. Траплялися випадки втрати й крадіжки рушниць і пістолетів, які керівники охоронних структур приховували. Тому весь минулий рік «ЧОПи» роззброювали. Їм запропонували передати свою зброю на зберігання в поліцію. Або – за бажанням – продати надлишки через спеціалізовані комісійні магазини. Поліцію, у свою чергу, зобов'язали видавати рушницю або пістолети приватним охоронцям в обговорених випадках.

Російський досвід, як і український, примушує погодитися з позицією багатьох українських фахівців, зокрема, начальника УДСО при УМВС Івано-Франківської області М. Вікарія, які вважають, що українське суспільство поки що з ряду причин не доросло до концепцій ринку охоронних послуг, які діють на Заході. Написане змушує зробити досить

сумний висновок: на сьогодні у злочинців залишається безліч можливостей для того, щоб заволодіти чужими грошима, і пов'язані вони, насамперед, з поганою організацією безпеки в банківських відділеннях, для забезпечення якісного захисту яких потрібен комплекс засобів і робота професіоналів. Зокрема, Державної служби охорони.

Нещодавно набула чинності постанова Національного банку України № 27 від 30.01.2012 р. (zareestrovana в Мін'юсті 15.02.2012 р.), яка вносить зміни в Положення про технічний стан і організацію охорони приміщень банків України (затвердженого Постановою НБУ № 493 від 29.12.2007 р.). Ці зміни спрямовані на посилення вимог до технічного укріплення відділень банків і їхньої охорони.

Хочеться сподіватися, що керівники банків нарешті зрозуміють: принцип «більше заробити та менше витратити» не працює, якщо застосовувати його відносно системи безпеки банків, оскільки призводить до збільшення злочинних зазіхань на банківські об'єкти і до втрати ділової репутації (*За матеріалами: SECURITY-UA.COM, NEWSru.ua, ОстроВ, Магнолія-ТВ, Левый берег, Независимое Бюро Новостей, Коломия ВЕБ Портал, NEWS.IF.UA, Vagnet.org, Maanimo.com, Цензор.НЕТ, Prostobankir.com.ua, ТРАСТ.УА, Подробности-ТВ, Деньги, Українська асоціація власників зброї, Украинский Бизнес Ресурс, Вечерний Донецк, Укррудпром, Блог «Главная черниговская газета», ДеПо, Украинский банковский портал*).

ПРОТЕСТНІ НАСТРОЇ У ГРОМАДСЬКІЙ ДУМЦІ

Основні тенденції протестних настроїв, як показало дослідження публікацій відповідної тематики електронних ЗМІ за травень, характеризуються певними змінами. (*Деталізована характеристика акцій у дод. 1*).

Протестні акції в Україні:

- Політичні конфлікти – 44 %
- Економічні конфлікти – 10 %
- Соціальні конфлікти – 34 %
- Екологічні конфлікти – 3 %
- Етнічні та конфесійні конфлікти – 9 %

Як і прогнозувалося, зросла кількість політичних акцій, що вийшли на перше місце (44 %), тоді як за попередні місяці (березень–квітень) лідували соціальні проблеми. Ці зміни, очевидно, напряду пов'язані з розгортанням виборчої кампанії, незважаючи на те, що її офіційний старт ще не відбувся. Крім того, травень – традиційно політизований місяць з огляду на святкування 1 травня, цього року максимально використаного лівими політичними силами для акцій на захист прав трудящих та 9 травня в День перемоги, що відзначається акціями різноветорних політичних сил.

Кінець травня відзначився резонансним розглядом законопроекту про мови, що викликало ряд протестних акцій не лише в Києві, а й у регіонах, переважно західних, але й на півдні та навіть у закордонних діаспорах.

Водночас соціальні проблеми продовжують перебувати серед найбільш актуальних (34 %). До гострих проблем варто віднести стан забезпечення інфраструктури сіл – сумарно акції, пов'язані із станом транспортного сполучення, медичної сфери, пошти – найчисельніші. На рівні з екологічними проблемами вони характеризуються досить гострою реакцією та готовністю до радикальних кроків. Так, саме із зазначеними проблемами пов'язані погрози перекриття автотрас, зокрема і в період Євро-2012 (*Див. дод. 2*).

При цьому варто наголосити на зростанні злочинів чи конфліктів на ґрунті ксенофобії (національної, расової, релігійної, щодо сексуальних меншин, навіть регіональної в межах України) – у травні до 9 %, за рахунок загострення кримськотатарської проблеми (річниця депортації та розгляд тематичного законопроекту); зриву православними Московського патріархату, російськими козаками й українськими націоналістами гей-параду, з наступною масовою сутичкою вже на національному ґрунті; виходу на міжнародний рівень проблеми «українських футбольних фанатів-неонацистів».

Найбільш резонансні конфлікти (проблеми)

(кількість публікацій, од.)

Проти дій Президента і центральних органів влади – 9

Проти дій місцевої влади – 16

Проти законопроекту про мови – 18

Ситуація навколо Ю. Тимошенко – 11

Захист прав трудящих – 11

Євро-2012 – 9

Порушення прав власності на земельні ділянки – 13

Заборгованість із заробітної плати – 14

Проблеми транспортного сполучення – 15

Незаконне будівництво – 17

Порівняння інформації про масові акції в регіональному зрізі дають змогу виділяти Західний та Східний регіони як більш активні в протестному плані. Лідери за областями – Київська, Львівська, Донецька. (*Деталізована характеристика акцій у дод. 3*).

Розподіл конфліктів за регіональною ознакою (%):

Захід – 32

Схід – 21

Південь – 16

Північ – 22

Центр – 9

Конфліктний потенціал на рівні локальних ексцесів є підставою для занепокоєння вже сьогодні, а його можливі наслідки – загрозою, що посилюватиметься за умови розгойдування ситуації. Очевидно, що найближчий такий потенційний дестабілізуючий фактор – парламентські вибори. Західні оглядачі вже прогнозують наростання в Україні загрози насильства між владою й опозиційними силами. Британське видання Democratist вказує, що в контексті виборів «потенційна можливість насилля з обох боків вимальовується дедалі чіткіше».

Проте наразі більшість українських експертів не поспішає з прогнозами такого плану. По-перше, як показують соціологічні дослідження, сьогодні життєвими пріоритетами українців є переважно соціально-економічні питання. При цьому слід враховувати, що напередодні виборів влада навряд чи дасть привід для значних протестів, пов'язаних із порушенням економічних чи соціальних прав українців, погіршенням їхнього фінансового стану.

Залишаються гіпотетичні протести внаслідок фальсифікацій на парламентських виборах – про такі перспективи вже заявили ряд опозиційних політиків більшого чи меншого рівня радикальності, відповідні побоювання висловлюють і західні оглядачі.

Водночас ймовірність масових акцій як відповідь на гіпотетичні фальсифікації поки не видається однозначною. Причини – у специфіці такого явища, як маніпуляції вибором українців. Вони починаються задовго до дня голосування і відбуваються значним чином упродовж виборчої кампанії – під час підготовки списку виборців, формування й роботи виборчих комісій, під час агітаційної кампанії, діяльності органів влади, функціонуванні ЗМІ в цей період, фінансування

компаній. При цьому сприйняття навіть викритих зловживань у названих напрямках у суспільстві не є особливо гострим. Очікування ж щодо виборів загалом малорайдужні: за результатами опитування громадської думки Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та Центру Разумкова, понад 85 % українців упевнені, що майбутні парламентські вибори відбудуться з певними порушеннями.

Проте сумнівно, що ці показники напряму демонструють готовність до участі у вуличних акціях. Адже акції передбачають не просто протест, а готовність захищати свій вибір, свій шанс, що його люди пов'язують з цим вибором. Сьогодні ж, за даними соціологів, майже 50 % опитаних упевнені, що вибори або нічого не змінять, або ж погіршать ситуацію, лише 30 % припускають, що вибори дадуть можливість поліпшити ситуацію в країні. Цього, очевидно, мало щоб запустити потужний механізм «майданної демократії». З іншого боку можна констатувати наростання протестного потенціалу та прогнозувати, що каталізаторами масових акцій може бути ряд важкопрогнозованих факторів.

Аналіз масових акцій травня в контексті їх організаторів демонструє кілька важливих тенденцій. По-перше, соціальні, економічні та екологічні конфлікти характеризуються високим рівнем самоорганізації українців – на рівні територіальних, трудових громад, об'єднань та рухів. При цьому поки що спорадично, але вже використовується можливість координації акцій через соцмережі (лідер – Фейсбук). По-друге, можна констатувати широке коло організаторів акцій (*Див. дод. 1. Деталізована інформація про деяких організаторів у дод. 4*).

Учасники протестних акцій в Україні:

Партії – 24 %

Громадськість – 32 %

Громадські об'єднання – 22 %

Профспілкові організації – 5 %

Політичні об'єднання – 1 %

Громадські рухи – 6 %

Представники місцевої влади – 7 %

Представники церкви – 3 %

Додаток 1
Протестні акції в Україні

Конфлікти	Суть конфліктів	К-ть акцій	%	Примітки	Регіон конфліктів
Політичні	Проти дій Президента і центральних органів влади (акція «Ні молочної мафії» на підтримку розвитку вітчизняного с/г та молочної галузі)	9	3,8	Народний рух України, ВО «Батьківщина», «Батьківщина молода», «Фронт змін», Чікаго, анархісти, ВО «Свобода»	Донецьк, Львівська обл., Чернівці, Київ, Львів, Буковина, чікаго

	<p>Протидії місцевій владі (мерів, голів держадміністрацій,)</p>	<p>16</p>	<p>6,8</p>	<p>ВО «Свобода», «Демократичний Альянс», громадськість (мешканці), Партія регіонів, неурядові і ГО, об'єднана опозиція, Громадський Альянс справ «Безнака-занность.net»,</p>	<p>Хмельницький, Київ, Черкаси, Донецьк, Ніжин, Львівська обл., Гру-скавець, Чернігів, Івано-Франківськ, Луганськ, Борис-піль,</p>
	<p>Проти прийняття законопроектів (щодо контролю Інтернет-просторів, Трудового кодексу, законопроект «О восс-тановлении прав лиц, депортированных по нац. признаку»)</p>	<p>8</p>	<p>3,4</p>	<p>Активісти КНФ і ветерани кримськотатарського національного руху, РММГО «Фун-дація регіональних ініціатив», Інтернет партія, профспілка автомобілістів, громадські та профспілкові організації, представники луганських мо-лодих гро-мадських органі-зацій, «Фундація регіональних ініціатив», «Деловой альянс», Рух «Борьба», Всеукраїнська ініціатива «За мирный протест» і Конфедерация вільних проф-спілок)</p>	<p>Крим, Рівне, Київ, Львів, Луганськ, Миколаїв, Кірово-град</p>

	<p>Проти законопроєкту «Про засади державної мовної політики»</p>	<p>18</p>		<p>Комітет опору диктатурі, Закарпатський осередок УНП, ВО «Свобода», громадські організації, студенти, Українські організації в Чеській Республіці, Українські інтелектуали, Рух «Простір свободи»; мешканці і міськ. влада м. Калуш, Смілянська міська рада, Івано-Франківська міська рада, депутати Яворівської міської ради,</p>	<p>Івано-Франківськ, Львів, Тернопільська обл., Ужгород, Калуш, Київ, Сміла, Житомир, Дніпропетровськ, Чехія</p>
	<p>Ситуація навколо Ю. Тимошенко (підтримка у голодуванні, підтримка у суді, проти політизації процесу, проти Ю. Тимошенко)</p>	<p>11</p>		<p>ВО «Батьківщина», «Фронт змін», Луцька міська рада, група «Полуостров», ГО «Народ проти СЕСУ», Громадський Альянс справ «Безнаказан.net»</p>	<p>Харків, Бровари, Дніпропетровськ, Біла Церква, Бориспіль, Львів, Луцьк, Київ, Сімферополь, Донецьк, Луганськ</p>

	Переслідування опозиції (фальсифікація карних справ, обшуки, арешти тощо)	1	0,4	ВО «Батьківщина», «Фронт змін»	Херсон
	Відмова у реєстрації єдиного кандидата від опозиційних сил в ході позачергових виборів сільського голови	1	0,4	ВО «Батьківщина», «Фронт змін», ВО «Свобода» та «У-ДАР»	село Софіївська Борщатівка Києво-Святошинського р. Київської обл.
	Визнання УПА воюючою стороною у Другій світовій війні	1	0,4	Братство ОУН-УПА	Львів
	Конфлікт навколо свободи / заборони мирних зібрань	5	2,1	Мешканці, громадський рух «Відсіч», Меджліс кримських татар	Бровари, Миколаїв, Львів, Тернопіль, Крим
	Свобода ЗМІ (побиття, переслідування журналістів, закриття газет, телеканалів, напад на сайти)	1	0,4		Київ

	Підтримка російської опозиції	1	0,4	Національний Рух Автономний спротив	Львів
	Захист прав трудящих в контексті першотравневих свят	11	4,6	Профспілка, громада, Союз радянських офіцерів, КПУ, ПСПУ, Всеукраїнський Союз жінок-трудящих, держадміністрація, вуличні торговці, ВО «Батьківщина»	Київ, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Харків, Львів, Полтава, Сімферополь, Луганськ, Лисичанськ
	Святкування 9 травня	7	3,0	Мітинг азербайджанської діаспори, ВО «Свобода», інші політичні партії, громади	Севастополь, Житомир, Львів, Тернопіль, Полтава, Івано-Франківськ, Львів

	<p>Проти рудиментів радянського режиму (пам'ять борців з комуністами, проти популяризації Сталіна)</p>	<p>5</p>	<p>2, 1</p>	<p>ВО «Свобода», ВО «Батьківщина», НРУ, Конгрес Українських націоналістів, Всеукраїнське об'єднання ветеранів, НРУ, Меджісі кримських татар, Братство</p>	<p>Чигиринський р-н, Крим, Львів, Київ, Одеса</p>
<p>Євро-2012 (не створення умов для відвідування матчів, проти телеканалу SkySports, який назвав донецьких фанатів неонацистами, в знак протесту проти політичних репресій в Україні, проти застосування електрошоку, побиття міліцією фанатів</p>	<p>9</p>	<p>3, 8</p>	<p>Українські фанати, активісти Народного Фронту «Севастополь – Крим – Россия»</p>	<p>Львів, Донецьк, Сімферополь, Донецьк, Херсон</p>	

Економічні	Порушення прав власності на земельні ділянки (видачі земельних ділянок відповідно до українського законодавства, впорядкування продажів землі, повернення пасовищ, повернення городів, щоо держ. актів на землю, проти використання надр, проти будівництва міні-шахт, заборона видобутку піску біля мису Фіолент, щоо передачі державних запасів рідкоземельних елементів)	13	5,5	Громадськість Кийв, Львів, Київська обл. (мешканці с. Тарасівки Броварський р-н), Київська обл. (с.Світильня Броварський район), Львівськ. обл., Дубляни, Житомирська обл., Чоновичі, Володарськ-Волинський, Луганська обл., Крим, Донецька обл..
	Проблеми ринків (ліквідація ринків, вуличної торгівлі, конфлікт між адміністрацією ринків та підприємцями	3	1,3	Кийв, Житомир, Севастополь, Підприємці, Всеукраїнський комітет «Наступ», партія «Русський блок»

	<p>Протести вкладників кредитних спілок, шахрайство у сфері нерухомості, розкрадання коштів банкірами та чиновниками</p>	<p>4</p>	<p>1,7</p>	<p>Обмануті інвестори</p>	<p>Одеса, Волинь,</p>
	<p>Незаконна приватизація (щодо реорганізації книгарень, «Мовчазний протест проти закриття книгарень»), проти корпоративізації атомної енергетики)</p>	<p>3</p>	<p>1,7</p>	<p>Студенти, музиканти, політики, депутати, директори книгарень, пенсіонери, КПУ, громадськість, ГО «Фронт Змін», націоналісти</p>	<p>Чернівці, Кіровоградська обл., Чернівці, Енергодар</p>
	<p>Проблеми фінансування державних підприємств, науки</p>	<p>2</p>	<p>0,8</p>	<p>Співробітники НАНУ, ферросплавна профспілка металургів і гірняків</p>	<p>Київ, Стаханов</p>

<p>Соціальні</p>	<p>Заборгованість по заробітній платі (шахтарі, працівники навчальних закладів, робочі, водії, медики і т.д.), підвищення зарплати</p>	<p>14</p>	<p>6,0</p>	<p>Робітники (шахтарі, слюсарі, механіки і електрики), профспілки, депутати міськрад, вчені НАНУ, КПУ</p>	<p>Суми, Херсон, Луганськ, Донецьк, Харків, Дніпропетровська обл., Орджонікідзе, Львівська обл., Черкаси, Дрогобич, Кременчуг, Харків</p>
	<p>Проти рейдерства і корупції (незаконна передача в комунальну власність гуртожитків, книгарень, ринків, приміщення шкільної їдальні; проти зниження норм вугілля для пільговиків)</p>	<p>5</p>	<p>2,1</p>	<p>Батьки, підприємці, мешканці гуртожитків, шахтери-ветерани, КПУ</p>	<p>Суми, Київ, Івано-Франківськ, Чернівецька обл., Первомайськ,</p>

	<p>Проблеми інфраструктури сіл (медична сфера, проти дій керівництва обласної дирекції «Укрпошти» щодо «оптимізації» мережі поштових відділень)</p>	4	1, 3	Мешканці, медпрацівники	Черкаська обл., Керч, Луганська обл.
	<p>Ситуація в галузі освіти (закриття українських шкіл, закриття школи-інтернату, проти Д. Табачника за образу жінки – Акція «Не роздись красавой», проти директора спец. коледжу)</p>	4	1, 7	Батьки учнів, депутати, організація «Пряма дія», мешканці	Ровеньки, Львів, Шахтарськ, Вінницька обл.

	<p>Проблеми транспортного сполучення (ліквідація пасажирських потягів, автобусів, монополізація таксомоторних перевозок, бойкот потягу Nuindai, неналежний стан доріг, акція «Ударим краской по бездорожью!», подорожчання проїзду)</p>	<p>15</p>	<p>6,3</p>	<p>Соціальна мережа Facebook, громадські організації, ГО «АМОРЕ», мешканці сіл, ВО «Батьківщина», Всеукраїнське товариство автомобілістів «Громадський контроль доріг»</p>	<p>Львів, Маріуполь, Луцьк, Одеса, Ужгород, Львівська обл., Чернівецька обл., Червоноград, Одеса, Кременчук, Івано-Франківськ</p>
	<p>Ситуація з пенсіями (перерахунок пенсій чорнобильцям тощо)</p>	<p>2</p>	<p>0,8</p>	<p>Організація ліквідаторів чорнобильців, ГО «Союз ветеранів ліквідації Чорнобильської катастрофи»</p>	<p>Донецьк, Коростень</p>
	<p>Захист тварин</p>	<p>2</p>	<p>0,8</p>	<p>Власники домашніх тварин</p>	<p>Київ</p>

	<p>Проти зловживань у ОВС (проти дій прокуратури, вшанування загиблого студента студента Ігоря Індила, проти незаконних дій міліції та необ'єктивності суду, закриття сфальсифікованих чи політично вмотивованих справ, звільнення політв'язнів, проти рішення про податкової служби; акція «Зброю міліції – в руки народу», проти «мажорів»)</p>	<p>8</p>	<p>3,4</p>	<p>Мешканець міста Ізмаїл, мольдь РММГО «ФРІ», «Об'єднання Богдана Хмельницького», представники громадської, голова спілки об'єднання громадян, Трудовий рух «Солідарність», профсоюз, ВО «Свобода», жінки затриманих міліціонерів, неформали, профсоюз ОО «Чернобиль-Єдинство», молодіжні ГО</p>		<p>17</p>	<p>7,2</p>	<p>Мешканці, КОВ ВО «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД» інвестори, правозахисний рух «Взаємопомощь», Українська народна партія, УДАР</p>	<p>Суми, Рівне, Київ, Яготин, Львівська обл., Тернопільська обл., Кіровоград, Одеса, Ужгород, Чернігів, Тернопільська обл., Донецьк, Яготин</p>
--	---	----------	------------	---	--	-----------	------------	--	---

	<p>Проблеми у сфері культури (статус пам'ятників архітектури, встановлення пам'ятників)</p>	3	1,3	<p>Громадські діячі, мешканці, політичні партії та громадські організації, що входять у об'єднання «Український дім»</p>	<p>Херсон, Київ, Вінниця</p>
	<p>Проблеми ЗМІ: тиск на пресу, проти глави УТР, відсутність фінансування газети, тиск ВО «Свобода» на Івано-Франківську газету «Галицький кореспондент», голодування зам. гол. редактора газети «Западный Донбас»</p>	5	2,1	<p>Обласна організація Спілки журналістів України, організація «За культурно-языковое равновашие», політична партія «Союз Левых Сил», об'єднана група журналістів Прикарпаття, медійники</p>	<p>Харків, Прикарпаття, Дніпропетровська обл.,</p>

Екологічні	Вирубка лісопаркової і заповідної зони, вимога відставки начальника миколаївського обласного управління лісового та мисливського господарства П. Паламарюка, проти вирубок лісів, проти вирубки у Голосієво	4	1,7	Мешканці, лісники, мисливці, рибалки, ГО	Сімферополь, Миколаїв, Київ, Харків
	Будівництво об'єктів, що несуть загрозу навколишньому середовищу (визнання зоною екологічного лиха тощо)	1	0,4	Організація «Объединенные лесные и селяне»	Херсонська обл.
	Вивіз сміття, вимога закриття Грибовицького сміттєзвалища	2	0,8	Громада Нового Світу, мешканці с. Грибович та Малехова Жовківського р-ну, Львівської обл	Крим, Львівська обл.

Етнічні та конфесійні (екстремізм, сепаратизм, ксенофобія, расизм)	Проблеми церкви (належність, будівництво храмів)	3	1,3	Мешканці, громадські організації, церковні діячі	Львів, Кіровоград, Київ
	Расизм (напад на студентів-іноземців, пограбування, бійки, з боку футбольних фанатів)	3	1,3		Харків
	Проблеми русинів (переслідування Д. Сидора)	1	0,4	Активісти русинського руху	Закарпатська область
	Ксенофобія	5	2,1	«Студетське братство Луганської обл.»	Харків, Луганськ, Донецька обл., Умань, Мукачево

	Проблема людей не-традиційної орієнтації (проти пропаганди гомосексуалізму)	8	3,4	ВО «Свобода», ГО, священики УПЦ, організація «Православний Вибір», організація «Дяюща життя»	Одеса, Тернопіль, Донецьк, Запоріжжя, Київ
	Неонацизм (неонацистські формування напередодні Євро-2012 проводять таємні тренування для футболістів хуліганів)	1	0,4		Івано-Франківськ
	Конфлікт між націоналістами і російським козацтвом	1	0,4		Київ
Всього		237	100		

Додаток 2

Анонсовані та можливі протестні акції в період Євро-2012

*Жителі Радехівського району мають намір перекривати рух автомобільного транспорту на дорогах «Львів–Луцьк» та «Броди–Червоноград». «...Ми перекриємо дві дороги, а якщо реакції на нашу акцію не буде, ми під час Євро-2012 будемо перекривати київську трасу», – наголосив депутат Львівської обласної ради від ВО «Свобода» С. Ханас (*Вголос* (<http://vgolos.com.ua/politic/news/46447.html>)). – 2012. – 15.05).*

Жителі сіл Малехова, Грибович та м. Дублян, що в Жовківському районі, 1 червня заблокували міжнародну трасу Київ–Чоп на пішохідному переході в Малехові, вимагаючи закриття Грибовицького сміттєзвалища.

За інформацією ОДА, селяни пішли на мирову після зустрічі керівника області М. Костюка з представниками ініціативної групи щодо вирішення проблеми звалища та визначення конкретних кроків для цього.

Нагадаємо, раніше жителі сіл поблизу Грибовицького сміттєзвалища погрожували блокувати трасу під час Євро-2012. (*Galinfo* (<http://galinfo.com.ua/news/111371.html>)). – 2012. – 01.06).

24 травня мешканці дачних ділянок поблизу села Рясне-Руське вийшли протестувати. Майже на 40 хв. люди утворили живий ланцюг уперек на кільцевій дорозі, у знак протесту проти відсутності маршрутки № 1001.

За відсутності реакції мешканці ділянки перекриватимуть головну дорогу на дні матчів у Львові під час Євро-2012, коли дорога стане стратегічно важливою для в'їзду в місто (*Західна інформаційна корпорація* (<http://zik.ua/ua/news/2012/05/24/350129>)). – 2012. – 24.05).

У Донецькій області комуністи мають намір «створити соціальну напруженість» у зв'язку з рішенням Кабінету Міністрів України про скасування пасажирських потягів ряду сполучень...

Про це на прес-конференції в Донецьку заявив народний депутат, перший секретар Донецького обкому КПУ М. Кравченко (*УНІАН* (<http://www.unian.ua/news/504099-komunisti-mayut-namir-stvoriti-sotsialnu-naprujenist.html>)). – 2012. – 17.05).

Колишні працівники однієї з луганських шахт, які збираються під час Євро-2012 проводити акцію з вимогою погасити заборгованість із зарплати, не збираються зривати матчі.

Про це повідомив глава луганського шахтобудівельного територіального комітету працівників вугільної промисловості О. Швечіков. «Люди мають заборгованість із заробітної плати в середньому від 15 до 25 тис., деякі більше. Ця заборгованість “висить” уже більше двох років», – розповів О. Швечіков.

Як відомо, шахтарі планують іти пішою ходою на Київ з вимогою погасити заборгованість із зарплати (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/05/30/6965662/>). – 2012. – 30.06).

Додаток 3
Розподіл конфліктів за регіональною ознакою

	Регіони конфліктів	Кількість, од.	%
Донецька обл.	Донецьк, Шахтарськ, Маріуполь, по області	14	7
Чернівецька обл.	Чернівці, Дрогобич, область.	6	3
Луганська обл.	Луганськ, Стаханов, Первомайськ, по області	12	6
Івано-Франківська обл.	Івано-Франківськ, Буковина, Калуш, Прикарпаття, по області	10	5
Київська обл.	Київ, Ніжин, Бориспіль, Бровари, Біла Церква, Яготин, Броварський р-н.	30	15
Львівська обл.	Львів, Трускавець, Дубляни, Червоноград, по області	27	14
Миколаївська обл.	Миколаїв	3	1,5
Хмельницька обл.	Хмельницький	2	1,0
Черкаська обл.	Черкаси, Сміла, Чигиринський р-н, Умань	6	3,0
Чернігівська обл.	Чернігів	2	1,0
АРК	Сімферополь, Севастополь, Керч	12	6,0
Рівнинська обл.	Рівне	3	1,5

Запорізька обл.	Запоріжжя, Енергодар	3	1,5
Кіровоградська обл.	Кіровоград, по області	4	2,0
Тернопільська обл.	Тернопіль, по області	6	3,0
Житомирська обл.	Житомир, Чоновичі, Володарськ-Волинський, Коростень, по області	7	4,0
Дніпропетровська обл.	Дніпропетровськ, Орджонікідзе, по області	7	4,0
Харківська обл.	Харків	8	4,0
Полтавська обл.	Полтава, Кременчук	4	2,0
Закарпатська область	Ужгород, Мукачево, по області	5	2,5
Волинська обл.	Луцьк, Волинь	3	1,5
Херсонська обл.	Херсон, по області	6	3,0
Одеська обл.	Одеса, Ізмаїл	7	3,5
Сумська обл.	Суми	4	2,0
Вінницька обл.	Вінниця, по області	4	2,0
Українська діаспора	Чехія, Чикаго	2	1
		197	100

Додаток 4
Організатори протестних акцій

Протестні настрої у громадській думці

□	Ініціатори, організатори конфліктів	од.	%
Партії	ВО «Батьківщина», «Батьківщина молода»	8	4,4
	ВО «Свобода»	8	4,4
	Народний рух України	3	2,0
	«Фронт змін»	5	3,0
	КПУ	4	2,0
	Партія регіонів	1	0,5
	Партія «Русский блок»	1	0,5
	Українська народна партія	2	1,0
	ОУН-УПА	1	0,5
	ПСПУ Н. Вітренко	1	0,5
	УДАР В. Кличка	2	1,0
	Партія «Конгрес Українських націоналістів»	1	0,5
	політична партія «Союз Левих Сил»	1	0,5
	Братство, Студетське братство Луганської обл.	3	2,0

	Інтернет партія	1	0,5
	інші політичні партії, анархісти	2	1,0
Громадськість	<p>Представники територіальних громад.</p> <p>музиканти, директори книгарень, співробітники НАНУ, батьки учнів, підприємці, мешканці гуржитків, шахтарі, слюсарі, механіки, електрики, шахтарі-ветерани, медпрацівники, лісники, мисливці, рибалки, вуличні торговці,</p> <p>жінки затриманих міліціонерів, неформали, пенсіонери, студенти, фанати, обмануті інвестори</p>	59	32
Громадські об'єднання	<p>ВГО об'єднання «Український дім», неурядові ГО, «Деловой альянс», ГО «Народ проти ЄСУ», Громадський Альянс справ «Безнаказан.лев», РММГО «Фундація регіональних ініціатив», молодь РММГО «ФРІ», «Союз радянських офіцерів», ГО «Союз ветеранів ліквідації Чорнобильської катастрофи», Всеукраїнська громадська молодіжна організація. «Демократичний Альянс», Регіональна Правозащитна Група «ПОЛУОСТРОВ КРЫМ», Всеукраїнський Союз жінок-трудящихся, Всеукраїнське об'єднання ветеранів, Всеукраїнський комітет «Наступ», організація «Пряма дія», □ КОВ ВБО «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІД», ГО «АМОРЕ», Всеукраїнське товариство автомобілістів «Громадський контроль доріг», «Об'єднання Богдана Хмельницького», організації журналістів, організація «За культурно-языковое равновесие», організація «Объединенные левые и селяне»</p>	41	22,3

Профспілкові організації	Профспілка автомобілістів, металургів і гірняків, ОО «Чернобиль-єдинство», Конфедерация вільних профспілок	8	4,4
Політичне об'єднання	Комітет опору диктатурі Об'єднана опозиція	2	1,0
Руси	Рух добровольців «Простір свободи», громадський рух «Відсіч», Національний Рух Автономний спротив, Народний Фронт «Севастополь – Крым – Россия», Трудовий рух «Солідарність», правозахисний рух «Взаємодопомога», Кримськотатарський народний фронт (КНФ), русинський рух, Всеукраїнська ініціатива «За мирний протест», рух «Борьба»	11	6
Представники влади	мер Калуша, Смілянські депутати, Івано-Франківська міська рада, депутати Яворівської міської ради, Луцька міська рада, держадміністрація, депутати міськради, депутати, депутати Львова, колишній депутат міської ради В. Радзюк, депутати, Меджіліс кримських татар, Меджіліс кримських татар	13	7,0
Представники церкви	православні, священики Української православної церкви Київського Патріархату, представники Української Православної Церкви, організація «Православний Вибір», організація «Дающая жизнь», церковні діячі	6	3,0
		184	100

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

Блог на сайті Ubr.ua

Про автора: С. Кравченко, кандидат юридичних наук, доцент, експерт Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України

Міністерством юстиції України розроблено проект закону України «Про внесення змін до деяких законів України з питань банкрутства». Основною метою проекту акта є уточнення положень ряд законів, завдяки якому буде підвищено ефективність здійснення процедур банкрутства та зменшено можливість зловживань під час проваджень у справі про банкрутство.

Зазначений законопроект є доволі вчасним, оскільки питання затягування процедури банкрутства давно турбує підприємців і арбітражних керуючих. Удосконалення такої процедури позитивно вплине на здійснення підприємницької діяльності, особливо норма про заборону на продовження 12-місячного граничного терміну проведення процедури банкрутства.

Незважаючи на значні позитивні риси, згаданий проект акта містить деякі недоліки. Зокрема:

– передбачено можливість звернення до господарського суду з проханням провести експертизу ліквідаційного майна у випадку виникнення об'єктивних сумнівів щодо початкової його вартості. У цьому випадку необхідно навести конкретний перелік випадків, за наявності яких передбачити можливість звернення до господарського суду за проведенням експертизи;

– не дуже вдалим є пропозиція про заборону зупинення процедури банкрутства у випадку її оскарження, зокрема і в суді. Така вимога може призвести до порушення прав і інтересів учасників процедури банкрутства та сприяти рейдерському захопленню підприємств. Крім того, така норма суперечить вимогам господарського і цивільно-процесуального законодавства в частині забезпечення позову.

Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України підтримує проект закону України «Про внесення змін до деяких законів України з питань банкрутства» із урахуванням вищезазначених зауважень (*Щодо внесення змін до законодавства про банкрутство // UBR.ua (<http://blog.ubr.ua/pravo/shodo-vnesennia-zmn-do-zakonodavstva-pro-bankrutstvo-2451>). – 2012. – 23.05*).

Блог на сайті Ubr.ua

Про автора: Д. Устименко, адвокат

Практические аспекты судебного урегулирования споров, возникающих из обеспечения кредитных договоров.

В соответствии с ч. 1 ст. 546 Гражданского кодекса Украины, исполнение обязательства может быть обеспечено поручкой, неустойкой, гарантией, заставой, придерживанием, задатком. Хотя в оригинале законодателем в вышеуказанной норме поручка поставлена на втором месте после неустойки, я все же указал данный вид обеспечения обязательства в начале, поскольку, на мой взгляд, по количеству споров и коллизий в кредитных правоотношениях, поручка заслуживает особого и пристального внимания.

Итак, для начала, обратимся к «источнику» данного вида обеспечения обязательства, а именно к Гражданскому кодексу Украины. Законодатели, принимая данный нормативный документ, поручке посвятили целый § 3 гл. 49. Не буду переписывать весь параграф, а остановлюсь лишь на тех моментах, порождающих коллизии и дающим работу юристам и судьям. Поручкой, как известно, является обязательство, в соответствии с которым поручитель (физическое либо юридическое лицо) берет на себя обязанность (поручается) перед кредитором исполнить за основного должника обязательства (слишком много в одном предложении получилось обязательств и обязанностей, но, как говорится «что есть, то есть»). Вследствие нарушения основным должником условий основного обязательства, кредитор получает право обратиться к поручителю за сатисфакцией. Условия обращения и размер данной сатисфакции устанавливается договором поручки, заключенным между кредитором и поручителем. В связи с тем, что одним из основных видов моей юридической деятельности являются споры с кредиторами, где я выступаю на стороне поручителей, меня наиболее интересует именно вопрос вывода поручителя из-под удара. Поэтому самым пристальным образом я изучаю условия прекращения поручки и возможности, которые дает нам законодатель и судебная практика.

Так сложилось в нашем государстве, что наибольшее свое распространение поручка получила в кредитных правоотношениях между банками и их заемщиками. Обусловлено это тем, что такие серьезные

и могучие финансовые структуры, с огромными капиталами, штатом юристов и армией внутренних служб безопасности пытаются перестраховаться да еще и по возможности заработать. Возможно моя точка зрения немного и иронична, однако у меня вызывает улыбку когда банк, декларируя, что он относится к финансовой группе с мировым именем, выдавая небольшой (где-то 100 тыс. долл.) кредит физическому лицу требует обеспечить сей кредит несколькими поручителями физлицами, поручителем – юридическим лицом да еще и ипотекой. Конечно, можно сказать, что лучше «перебдеть», но неужели трудно подсчитать, что для того, чтобы вернуть такой кредит в судебном порядке банку необходимо будет оплатить работу юриста (хоть и штатного), времени уйти может очень много (от 1 до 5 лет) – это зарплата тому же юристу, процессов может быть несколько – ведь это и спор и с физлицами и спор с юридическим лицом, соответственно, спорить можно по каждому поручителю в каждой судебной инстанции, а в добавок еще и исполнительное производство, плюс конечно же нужно не забывать, что и должник и поручители могут активно (не без помощи юристов) защищаться (а в некоторых случаях еще и нападать). Получается такое интересное уравнение по расчету рисков, которое сложновато перевести в математическую плоскость, однако не сложно понять мозгами и крепко призадуматься: зарабатывает ли банк или теряет, обеспечивая исполнение одного обязательства большим количеством поручителей и большим объемом заставы? Спорить здесь конечно можно, но, на мой взгляд, с практической точки зрения интересно другое.

Защищая поручителя, одним из способов исключения его из числа «жертв банка» многие юристы выбирают для себя путь обращения в суд с требованием прекратить поруку в связи с изменением обязательства без согласия поручителя, в результате чего увеличился объем его ответственности (норма ст. 559 Гражданского кодекса Украины). Такая ситуация возможна при условии, что банк в одностороннем порядке (что раньше часто практиковалось отечественными финансовыми учреждениями) либо банк и должник заключили дополнительное соглашение об увеличении тела кредита, увеличении процентов, увеличении комиссии за обслуживание кредита, увеличении срока возвращения кредита или других изменений условий кредитного договора. При этом банк не получает согласия поручителя на заключения таких соглашений. В таком случае может быть применена вышеуказанная норма и суд может прекратить правоотношения между банком и поручителем.

Анализируя работу украинских банков можно обратить внимание на то, что данная ситуация стала возможна в связи с тем, что зачастую, банковская структура очень забюрократизирована и порой «левая рука не знает, что делает рука правая». Так договорами могут заниматься одно подразделение банка, дополнительными соглашениями – другое, отправляет корреспонденцию – третье, судится – четвертое, взыскивает – пятое и т. д. Возможно это приемлемо для нормального функционирования банка, но не приемлемо для нормального юридического сопровождения конкретного спора. Таким образом, банк из-за своей же бюрократической «возни» ставит себя в невыгодное положение и проигрывает судебное дело. Однако «банковские» юристы, как и юристы – «борцы с банками» тоже анализируют судебную практику, делают выводы и таким образом добавляют всем работы (что в принципе не плохо). Так многие банки, заключая кредитный договор и договор поручки, прописывают в них, что поручитель разрешает либо дает согласие, на то, что в случае изменения кредитного договора, в следствии чего увеличиться объем ответственности, он (поручитель) будет отвечать за выполнение должником условий договора в новых редакциях. Формулировки данных условий бывают самые разнообразные, но идея преследуется везде одна и та же, а именно: подвести поручителя к тому, чтобы он отвечал как за существующие обязательства, так и за те, что будут в будущем, при этом исключить возможность поручителя оспорить увеличение объема обязательств и прекратить поручку. Такого рода оговорки, на мой взгляд, это чисто наш отечественный юридический продукт (причем не особо «качественный» с точки зрения справедливости). Называть сию правовую конструкцию можно по-разному, но для простоты давайте «обзовем» этот феномен «поручка на будущее». Если быть откровенным, то такого рода оговорки, как говорилось выше, я считаю минимум не справедливыми, хотя представители банковской системы с честными глазами заявляют об обратном и говорят о защите своих интересов (при этом зачастую насчитывают баснословные проценты в виде неустойки, что, конечно же, тоже говорит о защите банковских интересов, а никак не о способе заработать дополнительные деньги). Долгое время судебная практика по данному вопросу (можно ли поручиться на будущее?) была крайне не однозначна, и решения, как в порядке гражданского судопроизводства так и в порядке хозяйственного судопроизводства, принимались абсолютно противоположные. На мой взгляд, точка в данных «баталиях» была поставлена еще в далеком 2010 г., когда Донецкий апелляционный хозяйственный суд, при пересмотре дела о

признании пункта о «поручке на будущее» в договоре поручки, указал, что поручка имеет производный характер из обязательства, которое она (поручка) обеспечивает, поэтому неопределенность и неконкретность основного обязательства исключает возможность поручителю отвечать за исполнение такого обязательства. В дальнейшем данная позиция судов хозяйственной юрисдикции неоднократно поддерживалась и поддерживается Высшим хозяйственным судом Украины, о чем может свидетельствовать и февральское постановление текущего года, в котором суд кассационной инстанции указал, что действующее законодательство императивно устанавливает обязательную определенность основного обязательства для возможности существования обеспечительного обязательства в контексте объема данного обеспечительного обязательства. Анализ принимаемых судами хозяйственной юрисдикции решений, в принципе, дают возможность быть более-менее уверенными в том, что хозяйственными судами не приветствуется идея банков о «поручке на будущее».

К сожалению, несколько иначе (если не сказать «кардинально») обстоит ситуация в судах гражданской юрисдикции. Практика в данном вопросе абсолютно разнообразная, и самое печальное, на мой взгляд, то что Высшим специализированным судом Украины по рассмотрению гражданских и уголовных дел (а точнее постановлением № 5 пленума ВССУ от 30 марта 2012 г.) окончательно «поставлена точка» и фактически узаконено, что, если в договоре поручки предусмотрена возможность изменения размеров основного обязательства без разрешения поручителя и без дополнительных соглашений к договору поручки, считается, что поручитель дал свое разрешение на изменение основного обязательства и прекращать на этом основании поручку нельзя. То есть раз поручился за 1 тыс. грн и фактически дал согласие, что будешь отвечать и за 100 тыс. грн, хотя и не знал, что сумма обязательства так вырастет.

В общем вот такое понимание одной и той же нормы Гражданского кодекса Украины разными кассационными судами сложилось в нашем правовом государстве. Правильно ли это? Справедливо ли это? Сказать однозначно, к сожалению, невозможно. Но можно точно ответить, что не стоит отчаиваться. Банки придумывают способы «борьбы» с должниками, ну а мы придумываем способы эффективной защиты. Поэтому «to be continued...» (*Поручка по-українски или «так будь же ты должен всегда» // Ubr.ua (<http://blog.ubr.ua/pravo/poruka-po-ukrainski-ili-tak-bud-je-ty-doljen-vsegda-2475>). – 2012. – 28.05*).

Блог на сайті Фокус.иа

Про автора: Т. Погрибняк, директор з продажу компанії НБК

Законодательные инициативы в парламенте в очередной раз демонстрируют, что украинцам придется не меньше, а скорее больше платить за будущее жилье.

Обещания власти предоставить украинцам дешевое жилье, как правило, стартуют накануне выборов, подкрепляются принятием нескольких ипотечных программ и заканчиваются обвинением застройщиков: дескать, именно они срывают планы правительства, делая огромную наценку на каждом квадратном метре. При этом власть скромно молчит, продвигая в парламенте очередной законопроект, который может перекрыть строителям краник с кислородом.

Так происходит с законопроектом «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно платы за присоединение к сетям субъектов естественных монополий». За сложным названием прячется простая суть: застройщик вынужден сам или оплатить, или построить все коммуникационные сети монополистов (а это свет, газ, вода и канализация), а потом еще и заплатить им за подключение. Вы спросите, причем здесь честные граждане? Да при том, что в случае безвозмездной передачи сетей, строительные компании будут вынуждены переложить затраты на их возведение на плечи инвесторов. А если учесть, что стоимость строительства этих сетей огромная и исчисляется миллионами гривен, то суммы могут стать для покупателей действительно непомерными.

Обычным украинцам, вероятно, вновь придется расплачиваться за чьи-то политические амбиции.

Отношения между застройщиками и монополистами всегда были довольно непростыми. До 2008 г. действовали правила, согласно которым монополист выдавал застройщику технические условия, по которым тот строил сети. А потом схема выглядела так: дом построен, жильцы готовы заселяться, но монополист сети на баланс не принимает. Потому что обязательств у него нет никаких. Чтобы подключить дом к свету или газу, нужно было хорошо заплатить обслуживающей компании. Потом, в 2008 г., монополистов обязали принимать на баланс все коммуникации новостроек, а также компенсировать застройщику стоимость сетей. Порядок компенсации должен

был определить Кабинет Министров, но правительству, видимо, было не до того – порядок так и не приняли. В 2011 г. с монополистов опять сняли все обязательства. Эти правила (точнее, их отсутствие) действуют и по сей день.

С принятием нового законопроекта мы обратно вернемся на четыре года назад. Застройщик опять будет строить сети на условиях монополистов, опять отдавать их абсолютно бесплатно и платить за подключение. При этом технические правила ограничены во времени. К примеру, мы не успели в срок построить 5 км сетей. Монополист может запросто поменять правила и заложить в них уже 10 км. И по закону он будет абсолютно прав.

Конечно, определить законодательно отношения между застройщиком и монополистом крайне важно. Иначе мы и дальше будем находиться в ситуации, когда застройщик вынужден буквально упрашивать подключить его дом, а в результате заплатить за это немалую сумму. Заплатить столько, сколько захочет монополист. Потому что иначе люди не смогут въехать в свои квартиры, из-за того что там нет воды или света. Иногда полностью сданный дом простаивает год, так как строительная компания и монополист не могут найти точку соприкосновения (читай: удовлетворяющую обоим плату).

Удешевлять стоимость жилья нужно не только с помощью льготного кредитования, но и путем прозрачного выделения участков под застройку и подведения энергоносителей на строительные площадки. К сожалению, новый законопроект, в первую очередь, защищает интересы монополистов, которые являются частными структурами, а не потенциальных жильцов новостроек. Обычным украинцам, вероятно, вновь придется расплачиваться за чьи-то политические амбиции (*Дешевле не будет. Как власть игнорирует свое же обещание о доступном жилье // Фокус.ua (<http://focus.ua/opinion/232463>). – 2012. – 22.05.*)

Блог на сайті Фокус.ua

Про автора: А. Черніков, журналіст

Борьба с курением в Украине напоминает бессистемные попытки красиво и цивилизованно выглядеть в глазах Европы. Но на деле к свободе от табака не готова ни страна, ни её законодатели.

Как-то зашёл в один из дорогих киевских ресторанов. Время предобеденное. Единственный зал совершенно пуст. Бармен и официант скучают. На каждом столике красуется табличка с надписью о том, что здесь курить нельзя. На всякий случай я спросил, есть ли в заведении зал для курящих. Официант тут же убрал табличку с одного из столов.

Несколько лет назад к ужасу курильщиков запретили курить в поездах. Казалось бы, прокуренные тамбуры теперь навсегда останутся лишь в воспоминаниях. Но не тут-то было. С милицейским нарядом и проводниками всегда можно договориться. Как и в старые добрые времена, с милицией – с помощью небольшой взятки, а с проводниками – не поверите – покупкой четырёх стаканов чая. Последнее практиковал лично.

У нас на всё есть запреты, которые мы всей страной сами и нарушаем. Затем вводим новые, чтобы снова нарушать.

Написать закон о запрете курения или в очередной раз повысить цены на сигареты – дело несложное. В отличие от развития здравоохранения всё это не требует дополнительных средств. Но следовать закону – уже проблема.

Верховная Рада приняла очередной закон о борьбе с курением. Борьба оказалась такой увлекательной, что депутаты запретили курить даже кальяны и электронные сигареты. Теперь нельзя дымить в общественных местах – в заведениях общепита, в государственных учреждениях, на остановках, в спортивных учреждениях и подъездах домов. В общем, практически нигде. Но все эти запреты и возня с ними совершенно бессмысленны, если, скажем, повышать акцизы на сигареты, чтобы курить стало не по карману, и при этом пропускать в страну дешёвые контрабандные и поддельные сигареты.

Со стороны Украина выглядит прогрессивной. Европе должно понравиться. Мы действительно становимся ближе к ней. Если раньше из Молдовы и России местные сигареты контрабандой шли в страны Евросоюза, то сейчас значительная их часть оседает в Украине. С той же Молдовой граница у нас на многих участках просто отсутствует. ЕС защитился. Украина – нет. По официальным данным Гостаможслужбы, только за четыре месяца этого года при попытке ввоза в Украину задержано более 14 млн сигарет. Большая часть – на границе с Молдовой. Сигареты везут также из Белоруси и России. Обложили со всех сторон. Исключением является разве что Польша – член ЕС.

Европа, приветствуя антитабачные инициативы Украины в целом, может их не оценить в полной мере.

Налоговая администрация сообщает, что ей удалось изъять из оборота 54 млн штук поддельных сигарет. По данным Госпотребстандарта, около 40 % ларьков и киосков торгуют нелегальной табачной продукцией. Но это только то, что власти заметили и о чём сообщили нам. Отличить подделку от оригинала, покупая пачку сигарет, практически невозможно. Кто заподозрит, что надпись «Куріння вбиває» может стоять на подделке? А многие ли из нас разбираются в акцизных марках, напечатать которые не составляет труда?

Написать закон о запрете курения или в очередной раз повысить цены на сигареты – дело несложное. В отличие, например, от развития здравоохранения всё это не требует дополнительных средств. Но следовать закону – уже проблема. Выполнять антитабачные предписания никто особо не спешит, в первую очередь те же органы власти. Поэтому всё это законотворчество – не более чем пускание дыма в глаза. Как в анекдоте про парикмахерскую: «Почему в вашей парикмахерской грязные полотенца?» – «Послушайте, у нас что, победили коррупцию?» – «Нет». – «Разве в столовой всегда чистая посуда?» – «Нет». – «Так почему вы решили начать с нашей парикмахерской?!»

Принимая антитабачные законы, Украина якобы берёт пример с Европы, где по курению был нанесён серьёзный удар. И при этом у власти есть шанс в очередной раз на словах позаботиться о здоровье своих избирателей. Наверху любят подкидывать подобные «кости» – чего только стоит раздача пайков или вновь переписанный закон о языке. Расчёт на то, что за этой дымовой завесой украинцы не разглядят главное: нарушение прав человека, продажную судебную систему, нищету.

Наконец, не стоит такое благое дело, как борьбу с курением, доводить до абсурда. Тот, кто путешествует самолётом, конечно же, видел в европейских аэропортах стеклянные кабины для курильщиков. В этих кабинах тесно и накурено так, что самый заядлый любитель табака не задерживается там больше пары минут. Самое забавное – стеклянные конструкции стоят на видном месте и в опасной близости от зала ожидания или прямо в зале, чтобы некурящие наблюдали эту картину и осуждали тех, кто в кабинах. Парадокс в том, что сидящие рядом с этой коробкой вдыхают табачный дым, просачивающийся из всех щелей. Это и есть борьба с курением? *(Дым в глаза. К борьбе с курильщиками не готовы ни страна, ни ее законодатели // Фокус. ua (<http://focus.ua/opinion/233594>). – 2012. – 6.06).*

Блог на сайті «Судебно-юридическая газета»

Про автора: С. Пограничный, шеф-редактор «Судебно-юридической газеты»

На текущий день Украина стоит на пути реформирования всех отраслей судопроизводства, самой системы правосудия, а также правоохранительных органов. И, все указывает на то, что с этого пути не свернет. Другой вопрос – насколько такие реформы соответствуют ожиданиям граждан и юридического сообщества.

Как известно, этот год начался с обсуждения проекта нового Уголовно-процессуального кодекса. И этот процесс нельзя назвать простым. Достаточно сказать, что при обсуждении проекта УПК возникла серьезная дискуссия даже по поводу его названия. И это лишь один аспект, а профильному комитету необходимо было по каждому из 3 тыс. предложений принять решение с соответствующим обоснованием. Немало дискуссий вызвала гипертрофированная функция прокуратуры, которая фактически нивелирует роль следователя. Так, в проекте роль прокурора состоит в предоставлении разного рода указаний следователю, который за их невыполнение может быть привлечен к уголовной ответственности. Упразднение стадии возбуждения уголовного дела также вызвало много нареканий. Согласно проекту, начало производства не будет оформляться отдельным постановлением: информация сразу же будет заноситься в Единый реестр досудебных расследований. Европейские эксперты в целом одобрили такой подход. Однако, во-первых, есть риск, что это приведет к фактам давления с помощью различных необоснованных доносов. Во-вторых, просчитывал ли кто-то тот объем работы, который завтра ляжет на плечи работников органов внутренних дел в связи с новацией? Если исходить из цифр 2011 г., то это около 3 млн заявлений на 15,5 тыс. следователей.

Есть вопросы и по поводу негласных следственных действий. Так, по отношению к защитнику, который осуществляет сбор и хранит доказательства, которые должны открыться только на определенной стадии уголовного производства, сторона обвинения может провести негласные следственные действия в порядке ст. 250 проекта УПК, и до постановления определения следственного судьи обыскать его офис, сделать аудио-, фотосъемку и негласно изъять собранные доказательства. О каких одинаковых возможностях тогда идет речь? В итоге

проект все же рекомендовали к принятию в целом. Но какая судьба ждет его в парламенте, пока вопрос.

Следующие реформы коснутся адвокатуры и прокуратуры. Напомню, что проект закона «О прокуратуре» сейчас находится на изучении Венецианской комиссии. Он предусматривает существенное изменение полномочий прокуратуры. В частности, из перечня ее функций исчезнет не только проведение досудебного следствия, но и всякая возможность влияния прокурора на следователей. Предлагается оставить в ведении прокуратуры лишь поддержку гособвинения в суде, а также надзор за законностью работы органов, которые осуществляют оперативно-розыскную деятельность, дознание, следствие и исполнение наказаний. В то же время, только после принятия УПК и закона «Об адвокатуре», станет ясно, какой объем полномочий должен быть у прокуратуры.

Достаточно интересно будет наблюдать за этой реформой. Ведь Венецианская комиссия сейчас изучает проект закона о прокуратуре, подготовленный Национальной комиссией по укреплению демократии и утверждению верховенства права еще 22 декабря. В самой комиссии сомневаются, что его подадут в парламент в таком виде. Скорее всего, это будет другой проект, разработанный Рабочей группой по вопросам реформирования прокуратуры и адвокатуры, созданной распоряжением Президента Украины от 22 ноября 2011 г. Однако учитывая, что закон о прокуратуре необходимо принять в сжатые сроки после утверждения УПК, у нашего государства не будет времени для обращения в Венецианскую комиссию, ведь этот орган тратит на рассмотрение поступивших документов до полугода.

Кроме уголовно-процессуального требует обновления, в первую очередь, и действующий Хозяйственный процессуальный кодекс – ведь он был принят еще в 1991 г. Выходит, уже 20 лет украинские предприниматели, а также иностранные фирмы, которые ведут бизнес в Украине, решают свои хозяйственные споры по устаревшему ХПК. Не радует их сложная процедура заключения мирового соглашения, неопределенность подсудности дел с иностранным элементом, отсутствие качественного досудебного урегулирования споров, и многое другое. Была не одна попытка обновить кодекс – только за 2011 г. в ХПК вносили изменения семь раз. С принятием же новой редакции, хотя в 2008 г. предлагались несколько ее вариантов, до сих пор не складывалось.

Теперь же, после того как был принят Закон «О судостроительстве и статусе судей», которым внесено много новелл, особенно переход-

ними положеннями, повертатися к проектам, которые утратили актуальность, нет смысла. Насколько мне известно, в ВХСУ уже фактически на выходе есть новый проект ХПК, который формируется с учетом и указанного закона, и новых веяний законодательства. Проект рассматривался на заседании Научно-консультационного совета при ВХСУ, и сейчас идет «шлифовка» юридической техники отдельных статей.

Одним из камней преткновения хозяйственного процесса на сегодняшний день является отсутствие четкого разграничения между хозяйственной и другими юрисдикциями. Практика показала, что при таком положении судами разной юрисдикции принимаются разные решения по одному и тому же типу правоотношений. Поэтому сторонники нового ХПК видят в его принятии возможность поставить точку в данном вопросе, считая, что кодексу необходимо обзавестись рядом новшеств, которые уже хорошо себя зарекомендовали в КАСУ и ГПКУ. Другими словами, принятие кодекса позволит одновременно и унифицировать хозяйственный процесс с гражданским и административным, и четко разделить компетенцию судов (*«Новый Хозяйственный процессуальный кодекс позволит четко разделить компетенцию судов» // Судебно-юридическая газета (http://sug.kiev.ua/blognews.php?id_blog=134). – 2012. – 21.05*).

Блог на сайті Кореспондент. net

Про автора: Т. Хитрик, газета «Вісті Київщини»

Щороку трансплантації серця в Україні потребує 2 тис. чоловік. Не отримує його ніхто. Пересадка нирки потрібна 4 тис. осіб на рік. У реальності її отримують 80, максимум 100 осіб. Нова печінка необхідна від 2 тис. до 2,5 тис. співвітчизників на рік. Пересаджують її тільки 30–40 пацієнтам.

Для порівняння: у США, які є світовим лідером з пересадок, 10 тис. пацієнтів щороку пересаджують нирку, 4 тис. – печінку, 2 тис. – серце.

На даний момент в Україні діє шість центрів трансплантації органів, з яких реально операції виконуються тільки в Запоріжжі і Києві.

Чому в країні, де вперше у світі, 80 років тому, було пересаджено нирку, трансплантологію загнано в глухий кут? Бракує фахівців, донорів, грошей чи не вистачає законів? Навіщо, як нам про це мало не

щодня розповідають з екранів телевізорів, необхідно змінювати **Закон про трансплантологію і що дасть він нам, українцям?**

Про це розповідає экс-міністр охорони здоров'я, член-кореспондент АМН України, професор, завідувач кафедри нейрохірургії Національної медичної академії післядипломної освіти **М. Поліщук**.

– За статистикою кожен десятий українець не доживає до 35 років, а кожен третій – до 60. Чому так рано старіють і чому так рано вмирають українці?

– Мені здається, що взагалі в Україні побутує досить хибна думка. Люди пов'язують тривалість життя і здоров'я з медициною. Однак вони пов'язані з нею не більше ніж на 10 %. А 90 % – пов'язані абсолютно не з медичними проблемами. Ще Асклепій і Гіппократ говорили, що гострі захворювання – від Бога, а хронічні – від способу та умов життя. Причому 50–55 % – це умови і спосіб життя, десь 17–20 – спадковість і приблизно десь так 20 % – екологія. Її ми робимо самі. Спадковість ми теж якоюсь мірою виховуємо, бо якщо, приміром, батьки курять або п'ють, то до 5–7 покоління залишається схильність дітей до цих же шкідливих звичок.

Вчені Харківського інституту психології, психіатрії і наркології довели, що тютюн є провідником тяжких наркотиків. Алкоголь також дає схильність до них. Якщо діти починають у ранньому віці пити чи курити, вони стають дуже схильні до наркотиків і не доживають до 30–35 років.

Спадковість ми можемо дуже повільно змінювати. На збереження екології, яку ми забруднюємо, багато грошей не треба. Потрібні зусилля держави і розуміння людей. А щодо умов і способу життя, то з 50–55 % приблизно 20 – це тютюн, алкоголь, наркоманія, неадекватне вживання ліків. Майже 20 % – це нераціональне харчування. І десь близько 20 % – це малорухомий спосіб життя.

Необхідно відмовитися від приємної смачної їжі, тим більше якщо її багато, у тому числі й від напоїв. І рухатися. Хтось буде ходити, хтось бігати. Хтось буде йти в спортзал залежно від уподобань. Але найкращий спосіб – це хода. Неважливо: швидка чи помірна, але вона мусить бути регулярною кожен день.

Кажуть, що до 30–35 років у нас не доживають люди з основних причин: алкоголь, тютюн, травматизм і наркоманія. Якщо ми подивимося смертність від 30 до 44 років, то до 2009 р. в нас вона була вдвічі більша, ніж у Європі. З 2009 р. смертність людей від 30 до 44 років зменшилась більш як на 20 %. Це зменшення відбулося з

декількох причин. Перше. У 2008 р. прийшла економічна криза. Грошей у людей стало менше. Далі. У тому ж році був різко піднятий акциз на тютюн і на алкоголь. Ми мали зменшення емфіземи легенів. Від бронхіальної астми ми маємо зменшення на 43 %, а від емфіземи легенів з 2005 р., коли був прийнятий антитютюновий закон, уже зменшення на 80 %. Маємо зменшення смертей від інсультів серед людей працездатного віку на 24 %. Маємо зменшення смертності серед молодих людей від алкогольних психозів, алкогольної кардіоміопатії та інших причин майже на 30 %. Таким чином, коли ми говоримо, що в Україні тривалість життя людей низька: 62 роки – серед чоловіків і десь 73–74 – серед жінок, то це не за рахунок тих, хто допрацьовує і живе до пенсії, а за рахунок тих, які починають вимирати з 20 до 45 років. Це ті люди, які абсолютно не потребують медичної допомоги і які за нею часто не звертаються. Це не бомжі, не алкоголіки, тому що їх як була певна кількість, так і є їх певна кількість, може, трохи коли збільшується чи зменшується, але як вмирали звичною для них та незвичною для нас смертю, так і вмирають, але економічна криза і підняття акцизів дали зменшення смертності серед людей працездатного віку.

Чим менший і тяжчий доступ до шкідливих звичок, тим краще і довше люди будуть жити. І через це тютюн, алкоголь, інші шкідливі фактори повинні бути малодоступними: за ціною, за місцями продажу, за місцями споживання і по відношенню людей до цього.

Ось зараз заборонили рекламу тютюнових виробів. Я – голова комісії «За Україну – вільну від тютюнового диму». До 2008 р., коли були підняті акцизи на тютюнові і горілчані вироби, Україна була четвертою у світі за споживанням тютюну, а зараз вона 24-та чи 26-та. Якщо в 2005–2006 рр. Україна мала 46 тис. т викинутих недопалків, то сьогодні має у вісім разів менше. Якщо в 2007 р. у державі було 2,5 млрд надходжень від продажу тютюнових виробів, то в 2010 р. – вже 13 млрд. Притому що відбулося падіння споживання і кількість курців зменшилася майже на 2 млн.

Таким чином, якщо взяти в сукупності, то ми можемо сказати, що медицина займає не більше 10–12 % у збереженні здоров'я людей. Але при сьогоднішньому рівні наукових досягнень вона може суттєво покращити якість життя тих людей, які хворіють. Це абсолютно беззаперечно. Через це медицина повинна фінансуватись й існувати не для галузі, а для забезпечення потреб людей. Доти, доки цього не зрозуміють, а на моє переконання, сьогодні не розуміють цього ні уря-

довці, ні медики. Всі говорять: фінансування галузі охорони здоров'я. Ні! Фінансування людей для забезпечення їх медичною допомогою. Це суттєво.

– Тепер перейдімо до проблем трансплантології. Періодично ця тема виникає, але саме зараз вона досить суттєво мусується в ЗМІ. Що тут відбувається насправді?

– Сьогодні відсутній політична воля на це й фінансування. ***Законодавство, особливо щодо трансплантації кісткового мозку при захворюваннях крові, абсолютно відповідає світовим стандартам. Але в Україні відсутній єдиний банк донорів, з яким ми могли б вийти на інтеграцію до Європейського банку трансплантації кісткового мозку.***

Причин декілька. Перша – це нестача коштів. Друга – ментальність як людей, спільноти, так і багатьох медиків, у яких якоюсь мірою пасивна позиція. Тобто немає активної позиції на це, яку я запропонував ще у 2005 р.

Ми можемо робити автотрансплантацію, але не можемо отримувати кістковий мозок від чужих донорів. Крім того, ментальність серед спільноти така, що навіть там, де можна зробити пересадку від родичів, всі намагаються поїхати за кордон і часто там не досягають необхідної ефективності.

Крім того, у нас відсутнє фінансування на витратні матеріали для трансплантації. Тобто знову ж ми фінансуємо закупівлі дорого-вартісного обладнання, будівлі, зводимо нове, яке не потрібне, бо в ньому зацікавлені лише люди, які це будують, а не видаємо кошти на витратні матеріали, з яких немає ніяких доходів.

Це відносно кісткового мозку. А в Києві є два таких центри у Святошині в Центрі радіаційної медицини: один ГУОЗ Києва, а другий – Національної Академії медичних наук. Якби їх об'єднати в один, вони б забезпечили населення Києва і частини України. Разом з тим в ОХМАТДИТі будуватимуть восьмиповерховий онкоцентр і розказують, що це надзвичайно добре. Будуватимуть три чи більше років. За цей час на витратні матеріали кошти не будуть виділятися, діти будуть помирати, чекаючи, поки добудують. Це – хибна політика Кабміну стосовно будівель.

У Святошинський ПЕТ-центр вклали 500 млн грн, але він до сьогоднішнього дня не працює. А це – чверть річного бюджету Києва. Скільки можна було б пролікувати онкохворих? От і питай, хто за це буде нести відповідальність? Знову ж будують і показують, що у нас

є щось розвинуте. Точно так, як будується зараз перинатальні центри у всіх областях. Якщо взяти від його вартості користь, то будемо говорити: вартість колосальна, користь мінімальна. Правда за тим, що це будуть дітки народжуватись і виходжуватись, а здоров'я і життя дітей – це надзвичайно важливо. Але ніхто не каже про те, що серед дітей з малою вагою менше кілограма смертність надзвичайно висока, кожна друга практично помирає, і друге – що близько 90 % з тих, що вижили, стають залежними інвалідами. Питається: яке це буде навантаження на суспільство? Яке це буде психологічне і фізичне навантаження на сім'ю? І що держава робить з цим, не маючи можливостей проводити адекватну реабілітацію таких дітей?

Але тут зацікавлений певний патронат високих перших осіб, бо це престижно, це популярно. Далі. Будівництво досить дороге. Там є структури, які контролюватимуть будівництво. І обладнання. Закупівля. Теж є визначені структури. До цього притягують трохи і бізнес. Щоб і він був.

Тобто не визначено пріоритети. Будують галузь для галузі. А не галузь для пацієнтів.

Щодо трансплантації органів. У цьому питанні, на мій погляд, законодавство в Україні нормальне. У більшості країн Європи і в багатьох штатах Америки точно таке законодавство. Росія й Білорусь прийняли законодавство інакше. Що «презумпція незгоди» повинна бути, а якщо відсутня – то можна забирати будь-які органи.

Чому не діє сьогоднішній закон про трансплантацію? Декілька факторів. Перший – це ментальність суспільства. Другий – ментальність медиків. Ще в 2005 р. було рішення міністра охорони здоров'я про те, що визначаються центри із забору органів і тканин. Одним із таких центрів була визначена Київська лікарня швидкої медичної допомоги, оскільки там дуже багато травмованих, деє близько 300 донорів повинно було бути щороку. Скільки за всі ці роки було б врятовано життів тих, хто потребував трансплантації? І для цього були визначені певні критерії для донорства. Перший – це смерть мозку. Критерії смерті мозку давно розроблені у світі і в Інституті нейрохірургії Києва також. Тобто критерії смерті мозку сьогодні можна встановити. І це не вимагає дуже дорогого обладнання.

І якщо встановлена смерть мозку відповідно до певних параметрів, може бути виданий законодавчий акт, що цьому хворому лікування не проводиться, а тільки підтримуюча терапія. Та, яка забезпечує певний рівень кровообігу і ніяких витратних матеріалів, які були

б дороговартісними, не проводиться. Це повинно бути певне узаконення. Родичі повинні бачити, чи є перспектива для їхнього рідного чи ні. І разом з тим бригади, які будуть забирати органи, повинні функціонувати не від випадку до випадку, а постійно. До трансплантації органів сьогодні готові і Київ, і Запоріжжя, де найбільше робиться. І готовий Донецьк, Харків, Одеса, Львів, у принципі всі великі обласні центри готові.

В нашому суспільстві може бути таке, що люди, які не зовсім обізнані в цьому, але за якимось параметрами їхні органи підходять для пересадки, можуть певними структурами братися на облік і будуть забиратися їхні органи. Навіть тоді, коли людина лежить у реанімації і в неї ще є якийсь шанс вижити. Через це основним, на мій погляд, все ж таки має бути критерій – це визначення смерті мозку. Законодавчо це ввести. І має бути велика роз'яснювальна робота відносно цього.

Це великий ризик. Особливо в нашому суспільстві, де чесність і ментальність людей ще дуже низька. Де фінансове право превалює над мораллю. Тобто де є право сильного. І де така судова система. На мій погляд, прийняття цього законопроекту буде передчасним для сучасного суспільства України. Однак воно якоюсь мірою дасть поштовх. Проте можна зробити поштовх і без цього законодавства.

Тобто є певні застереження проти прийняття цього закону. Я хотів би зауважити, що прийнятий такий закон буде давати дуже багато можливостей для проведення чорної трансплантації. Цей законопроект має дуже багато вразливих місць і через це, на мій погляд, прийняття його сьогодні може бути завчасним (*Корреспондент.net* (<http://blogs.korrespondent.net/journalists/blog/hitriktn/a65582>). – 2012. – 20.05).

Блог на сайті Корреспондент.net
Про автора: С. Дубенко

У нас «радість»: «Рада об'язала українцев реєструвати місце перебування».

Инициатор законопроекта № 9289, которым внесены изменения в Закон «О свободе передвижения и свободном выборе места проживания в Украине», – депутат из фракции Партии регионов В. Олійнык. Согласно документу, за принятие которого проголосовали 250 депутатов при

минимально необхідних 226, в Україні вводиться регистраційний учет места жительства и пребывания физических лиц.

Согласно законопроекту, вне закона могут оказаться те, кто более месяца живет и работает не по месту регистрации.

В случае изменения адреса проживания гражданин или его законный представитель должны в письменном виде известить об этом орган регистрации на протяжении десяти дней.

Ну чем не крепостное право?

Комментарии:

Голос из зала: Для этого нужно знать как именно будет организован учет. Возможно ищут способы противодействию возможным протестам после выборов. Так будет легче отлавливать приезжающих на митинги. Возможно устроить перед выборами перетасовку избирателей по округам (*Крепостное право в Украине // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/users/blog/klassod/a65689). – 2012. – 21.05).*

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: П. Петренко, адвокат, юрист

Напередодні Дня матері президент Янукович присвоїв почесне звання «Мати-героїня» 10 тис. багатодітних матерів.

Загалом з початку поточного року звання «Мати-героїня» отримали близько 20 тис. жінок.

Такою інформацією минулого тижня рясніли головні сторінки усіх інтернет-видань, а відповідні сюжети з мажорними нотками окупували випуски новин центральних телеканалів. Про цей позитив не чув хіба що пустельний самітник. Новина дійсно гарна та надзвичайно значуща як для самих матерів-героїнь, так і для всього суспільства в цілому. Проте, на жаль, насправді не все так добре, як нам розповідають. Тому давайте розглянемо це питання з самого початку.

Так, згідно з чинним законодавством звання «Мати-героїня» присвоюється жінкам, які народили та виховали до 8-річного віку п'ятьох та більше дітей. Матері-героїні мають право отримати одноразову допомогу в розмірі 10 прожиткових мінімумів, що нині становить трохи більше 10 тис. грн. Досить значна сума для багатодітної родини. Тільки от отримати ці гроші – майже нереально. На заваді стоїть

величезний бюрократичний механізм, який фактично робить все можливе, щоб максимально ускладнити цей процес.

По-перше, немає чіткого переліку документів, які необхідно надати для того, щоб отримати статус Матері-героїні. Тому звичною для України є ситуація, коли зібраний пакет документів роками блукає поміж органами місцевого самоврядування та раз по раз повертається до ініціатора звернення. Офіційна причина такої ситуації – нібито «неповний» перелік документів. Але як він може бути повним чи неповним, якщо він взагалі офіційно не визначений? От і виходить, що третина багатодітних матерів похилого віку вмирають, так і не дочекавшись грошової винагороди. Жахлива статистика, враховуючи те, що багатодітних родин в Україні й так кіт наплакав – лише 3 %.

По-друге, присвоєння звання «Матері-героїні» жодним чином не гарантує того, що ці жінки зможуть потримати в руках обіцяні кошти. Так, згідно з висновками Рахункової палати України станом на 1 січня 2012 р. грошову винагороду отримали лише 65 % матерів-героїнь. Цілком зрозуміло, що причина – не в байдужості самих матерів, для яких насправді цінна кожна копійка, а в політиці чинної влади. Не секрет, що виплати винагороди матерям-героїням у всіх регіонах України здійснюються безсистемно і хаотично. Окрім того, є багато скарг, що гроші виплачувались не в повному розмірі, встановленому законодавством. От тільки це не заважає чинному президенту замість того, щоб на законодавчому рівні врегулювати механізми присвоєння звання «Матері-героїні» та здійснення виплат грошової допомоги, на всю країну оголошувати фактично порожні ініціативи. Проте, як показує досвід, соціальна політика нинішньої влади якраз і базується на звичайній балаканині.

Натомість партія «Фронт змін» пропонує конкретні кроки для розв'язання існуючої проблеми. Для цього 27 квітня 2012 р. А. Яценюк та Л. Оробець внесли до Верховної Ради відповідний законопроект.

Зокрема, опозиція пропонує визначити чіткий перелік необхідних документів для подання клопотання на присвоєння почесного звання «Матері-героїні», встановити послідовний порядок та строки внесення й розгляду клопотань всіма відповідними органами, які загалом становитимуть не більше 40 днів. Окрім того, ми вважаємо за потрібне конкретизувати самі строки виплати одноразової матеріальної допомоги, які обмежуватимуться 30 днями після звернення жінки.

Лише в разі прийняття зазначеного законопроекту почесне звання «Мати-героїня» перестане бути для багатодітних матерів недосяжною

мрією, а передбачену грошову допомогу вони отримуватимуть вчасно, у повному обсязі та головне – за життя (*Бувальщина про Почесне звання «Мату-героїня» // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/businessblogsblog/pavlopetrenko/a65674). – 2012. – 21.05).*

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: І. Ткачук, депутат Вінницької міської ради

Закон про ринок землі намагаються в пожежному порядку прийняти у Верховній Раді?

У Верховній Раді депутатам розданий законопроект «Про ринок землі» для розгляду у другому читанні. Обговорення його та голосування заплановані на цьому пленарному тижні.

Те, що цей доленосний для України законопроект, до якого впродовж опрацювання було внесено майже 2 тис. поправок, все ж готують до прийняття (і, судячи з усього, приймуть), є доволі показовим для розуміння того, що нинішня парламентська більшість відчуває себе напередодні початку виборчої кампанії виключно невпевнено.

За усіма оцінками, запровадження ринку землі в переважно аграрній Україні, кардинально змінить і відносини на селі, і ставлення інвесторів до вітчизняного ринку, і перспективи розвитку сільськогосподарського виробництва і сільських територій, взагалі. Такий закон слід було б прирівняти до конституційного, оскільки від нього залежать долі мільйонів громадян України, які проживають у сільській місцевості, орендують землю, чи працюють у сфері агровиробництва.

Нарікань на законопроект більш ніж достатньо. Від категоричних – «землю продавати не можна», до – «вільний ринок землі і негайно». Законопроект уникає цих крайнощів, але, за «кращими» українськими традиціями, констатуватиме крайнощі інші. Так, сферу земельної іпотеки буде монополізовано новоствореним державним земельним банком, що лише посилить вплив контролюючих і регулюючих органів (яких і так більш ніж достатньо) у сфері земельних відносин. Фактично закріплюватимуться за сучасними латифундистами землі, орендовані ними у місцевих громад. Обмежуватимуться права власників дрібних земельних наділів. Зрештою – буде легалізовано всю орендовану, часто у дуже сумнівний спосіб, землю. І таких зауважень

і претензій до законопроекту вистачає. А, відповідно, і ухвалювати його було б доцільно після дальшої доробки – восени 2012 р.

Однак це логічне зауваження, скоріше за все, не буде враховано Верховною Радою, яка намагатиметься прийняти закон якомога швидше. Чому? Та тому, що в іншому випадку положення законопроекту озвучуватимуться під час виборчої кампанії. І тоді люди почують про деякі дуже цікаві нюанси, які влада не бажає, поки що, виносити на публіку. А те, що нинішня проурядова коаліція збереже більшість у новому скликанні українського парламенту вельми сумнівно. А тому доведеться законопроект про ринок землі розглядати по-новому. Що для зацікавлених у його швидкому і таємному прийнятті осіб не є прийнятним.

Тому і поспішають *(Закон «Про ринок землі» все ж приймуть? // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/users/blog/tiv0000/a65658). – 2012. – 21.05).*

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: Ю. Біганський, інженер

...Щодо законопроекту про мови.

Винесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту «Про засади державної мовної політики» є черговою політичною спекуляцією, викликаною наближенням парламентських виборів.

Не маючи переконливих соціально-економічних аргументів, Партія регіонів розіграє «мовну карту», аби збурити суспільство і відвернути його від гострих, по-справжньому актуальних проблем.

Внесений народними депутатами С. Ківаловим та В. Колесніченком проект закону України «Про засади мовної політики» є фактично наміром підмінити Конституцію України. І хоч у ст. 4 його автори декларують, що «основи державної мовної політики визначаються Конституцією України», однак насправді закон претендує на те, щоб «засади (!) мовної політики» визначалися саме його, цього закону, нормами, а не Конституцією!

Усупереч Конституції України та рішенню Конституційного суду України від 14 грудня 1999 р. № 10-рп/99 автори законопроекту вводять у правове поле поняття «регіональна мова», «мовна група», «мовна меншина», «регіональна мовна група». Визначені Основним

законом засади мовної політики, таким чином, піддаються кардинальній ревізії.

Ми переконані, що запровадження в Україні статусу мов і порядку їх застосування, не передбачених ст. 10 Конституції України, слід кваліфікувати як зазіхання на основи конституційного ладу в Україні.

Ми апелюємо до почуття політичної відповідальності тих, хто буде вирішувати долю законопроекту.

Ми чудово розуміємо, що підступне маніпулювання гаслами про захист національних меншин та про права людини насправді має на меті русифікацію України.

Ми хочемо застерегти, що в разі прийняття законопроекту С. Ківалова та В. Колесніченка він призведе до розколу в суспільстві, адже справжня мета цього законопроекту – «Геть українську мову!». Державна мова витіснитиметься з органів місцевого самоврядування, судів, освітніх закладів. Її об'єднавча роль буде зведена до нуля. Національні ж меншини, яким пропонуються утопічні перспективи, виявляться ошуканими.

Хотілося б вірити, що народні депутати цього не хочуть.

Ми рішуче закликаємо зняти законопроект «Про засади мовної політики» з розгляду як такий, що суперечить основоположним принципам Конституції України і загрожує не тільки цілісності української держави, а й самому її існуванню (*Заява Ініціативної групи «Першого грудня» щодо законопроекту про мови // Корреспондент.net (<http://blogs.korrespondent.net/users/blog/bihanskyu/a65909>). – 2012. – 23.05.*

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: П. Петренко, адвокат, юрист

На початку червня депутат від Партії регіонів зареєстрував у парламенті законопроект № 10 550 про внесення змін до Закону «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації».

Суть ініціативи вельми проста – виключити з цього переліку підприємства, що здійснюють виробництво горілки, лікєро-горілочаних виробів, та підприємства виноробної промисловості. Загалом пропонується дозволити приватизацію 78-ми підприємств у більшості регіонах України, переважно в Криму та Одеській області.

Розробник законопроекту зазначає, що подібна ініціатива обумовить додаткові надходження до державного бюджету України, дозволить залучити інвестиції і, як наслідок, модернізувати виробництво, запровадити новітні технології.

Заявлений «регіоналами» план дій нібито із «відродження» горілчаних та виноробних підприємств був би дійсно дієвим у тому разі, якщо б приватизувати дозволялося виключно ті заводи, які нині є неприбутковими та дійсно не можуть самостійно подолати кризу виробництва. Тільки от назвати «неприбутковими» 78 підприємств, зазначених у провладному законопроекті, язык не повертається – більше половини з них протягом останніх п'яти років активно розвиваються та нарощують темпи виробництва.

Наприклад, внесений до списку для майбутньої приватизації Завод шампанських вин «Новий Світ» за останні три роки фактично перевиконав фінансовий план, щороку збільшуючи обсяги виробництва в середньому на 10 %. Досить значний показник, враховуючи те, що якраз в цей час через фінансову кризу в розвинутих європейських країнах збанкрутувало кожне третє підприємство, що займалося виробництвом алкогольних напоїв. Більше того, завод двічі отримував подяку від Державної податкової адміністрації АРК за високий рівень податкової культури – підприємство вже як 10-ліття справний платник податків, які з року в рік зростають пропорційно отримуваним прибуткам.

Окрім того, більшість горілчаних та виноробних заводів, які планують виставити на приватизацію «регіонали», – це визнані споживачами підприємства з багаторічною репутацією. Таким чином, у разі прийняття зазначеного законопроекту, у державній власності залишаться виключно занедбані та неприбуткові підприємства, натомість лідерів вітчизняного ринку розтягнуть по кишенях можновладці.

Якщо ж врахувати й те, що згідно з останніми оцінками експертів, на українському ринку шампанських вин спостерігається стабільне зростання, яке протримається щонайменше п'ять років, та становитиме 5–7 % щороку, то виходить, що нині виноробні підприємства – мало не найласіші шматки вітчизняної економіки. Тож, фактично зазначений законопроект № 10 550 – чергова «прихватизація» за вже звичною схемою, яку діюча влада відпрацювала на «відмінно».

От тільки після таких ініціатив інакше як навалом сарани перебування при владі «регіоналів» назвати не можна: більшість найприбутковіших підприємств вони вивели з державної власності та за «копійки»

продали «своїм». Вартість усіх збитків, завданих Україні та українцям нинішньою владою, важко підрахувати, але й так цілком зрозуміло – ця цифра жахатиме, а найгіршим є те, що вона продовжує зростати.

Однак діюча влада забуває, що документи не горять, і ті особи, які розтягнули державне майно за копійки під виглядом приватизації, рано чи пізно нестимуть за це відповідальність, а незаконно відібране в українського народу майно буде повернуте державі. Це один з пунктів програми Об'єднаної опозиції, яка нині перебуває на громадському обговоренні. І Об'єднана опозиція бере на себе відповідальність після перемоги на парламентських виборах втілити його в життя (*Владний дерібан триаєс: наступні – винороби? // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a67114). – 2012. – 5.06).*

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: П. Петренко, адвокат, юрист

Події цього тижня в парламенті та під його стінами стали апогеєм цинізму, беззаконня та відвертого знуцання можновладців над власним народом.

Придушення мирної демонстрації за допомогою щитів та сльозогінного газу, зламані ребра демонстрантів... Після таких дій вже ні у кого не виникне сумнів – кримінально-олігархічний режим не гребує жодними методами задля досягнення власних забаганок.

Але це лише верхівка айсберга, тому давайте спробуємо розібратися, що врешті-решт відбувалося протягом останніх днів безпосередньо в стінах парламенту?!

Виявляється, баталії під ВР були нічим іншим, як прикриттям для оковідведення від чисельних злочинних та лобістських ініціатив чиновної влади.

Однією з них є ухвалений провладною більшістю в першому читанні законопроект про проведення економічного експерименту щодо державної підтримки суднобудівної промисловості (№ 10360).

Так, у законопроекті пропонується запровадити в суднобудівній галузі України економічний експеримент терміном до 2018 р. Офіційна мета цієї ініціативи – створити сприятливі умови для розвитку та ефективного використання виробничого потенціалу

суднобудівних підприємств і поліпшенню їхнього фінансового становища. Одним словом – законопроект має відродити суднобудівну галузь України.

Для цього в документі передбачені відповідні заходи та механізми підтримки. По-перше, суднобудівним підприємствам спишуть усі існуючі борги, які вони матимуть станом на 1 липня 2012 р. По-друге, їх звільнять від сплати податків на шість років – до 2018 р. включно. Окрім того, підприємства будуть звільнені від оплати мита та податку на додану вартість за ввезення в Україну необхідних устаткування та товарів. У тому ж разі, якщо у суднобудівельників виникне потреба в отриманні кредитів на розвиток виробництва, то держава частково візьме на себе відсоткову ставку кредиту. Тобто, якщо, наприклад, підприємство візьме кредит під 10 % річних, то 5 % компенсуватиметься з держбюджету.

Насправді, зміни позитивні – суднобудівельну галузь України вже давно треба було б реанімувати. Якби не одне «але» – дуже вже цей законопроект нагадує схему, яку нещодавно провернула діюча влада з підприємствами, які виробляють «сонячну» електроенергію. Починалося все так само – аналогічні пільги, роки без податків та компенсація кредитних відсоткових ставок. От тільки, у що це вилилося на сам кінець – уже відомо усім – перспективну «сонячну» галузь взялися розробляти самі ж ініціатори законопроекту про її розвиток, заробивши на цьому вже не один мільярд.

Тому досить легко спрогнозувати подальший розвиток суднобудівельної галузі: далі держава має виділити кілька мільярдів гривень інвестицій для підприємств та віддати у оренду на десятки років за символічні копійки значну морську акваторію. І тільки після цього, коли вже всі можливі державні кошти будуть безповоротно вкладені в цю галузь, з'ясується, що всю її «курує» хтось із «верхівки» діючої влади.

Як доводить практика, усі економічні експерименти Партії регіонів – це лобювання власних інтересів державним коштом. Одні й ті ж сценарії, одні й ті ж силові методи їх впровадження в життя – більшого беззаконня, ніж під час перебування при владі «регіоналів», Україна досі не бачила (**ІП вирішила сколотити статки на суднобудівництві? // Кореспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/business_blogs/blog/pavlopetrenko/a67432). – 2012. – 7.06).**

Блог на сайті Корреспондент.net

Про автора: М. Бен-Наим, юрист, журналіст

6 июня 2012 г. Антимонопольный комитет Украины довел до всех территориальных отделений АМКУ в регионах решение Высшего административного суда Украины, которым АМКУ запрещается привлекать к ответственности коммунальные предприятия-монополисты, применяющие незаконные тарифы на коммунальные услуги.

Об этом правозащитнику М. Бен-Наим сообщили в Антимонопольном комитете Украины.

Вопреки требованиям действующего законодательства Украины Высший админсуд пришел к поразительному выводу о том, что коммунальные предприятия ЯКОБЫ не виноваты в том, что им приходится применять завышенные тарифы, т. е. узаконил грабеж населения и буквально «связал руки» Антимонопольному комитету Украины, который был участником процесса.

Так из материалов дела следует, что один из территориальных органов АМКУ привлек к ответственности теплосеть в одной из областей Украины за применение завышенных, незаконных тарифов. Теплосеть обжаловала такие действия АМКУ на основании того, что работать по ЗАКОННЫМ тарифам она не может. И суд принял этот «аргумент». То есть своим решением Высший административный суд Украины отменил действующее законодательство Украины, определяющее, что природные монополисты ОБЯЗАНЫ работать исключительно по РЕГУЛИРУЕМЫМ (а не по рыночным) тарифам и определяющее полномочия АМКУ привлекать к ответственности таких коммунальных монополистов, исполнять требования закона не желающих.

Получилась ситуация, при которой СУД заявил, что если не можешь работать по закону, то это не твоя вина, т. е. одобрил грабеж населения коммунальщиками. Соответственно у меня возникает вопрос – для чего нам теперь органы Антимонопольного комитета Украины? Чем они теперь будут заниматься? Коммунальные предприятия составляют львиную долю монополистов по всей Украины, но контролировать их теперь просто некому, а АМКУ превратился в очередную

декорацию, фактически лишенную полномочий, резюмировал правозащитник (*Высший административный суд Украины меняет законы Украины и «крышует» тарифный б // КорреспондентТ.net (<http://blogs.korrespondent.net/users/blog/markcrimea/a67483>). – 2012. – 8.06).*

ДО УВАГИ ДЕРЖСЛУЖБОВЦЯ

Нові надходження до НБУВ

Шифр зберігання Ва 749921

Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство із змінами та допов. на 14 лютого 2012 року: (Відповідає офіц. текстів). – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2012. – 240 с.

У виданні представлений Кодекс України про адміністративні правопорушення станом на 14 лютого 2012 р. із змінами і доповненнями.

Шифр зберігання Ва 749988

Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами і допов. на 23 січня 2012 року: (Відповідає офіц. текстів). – К. : Алерта ; ЦУЛ. – 182 с.

У виданні представлений Кримінальний кодекс України станом на 23 січня 2012 р. зі змінами і доповненнями.

Шифр зберігання Ва 750077

Горелов І. Ю., Психологічна готовність працівників міліції до правомірного застосування сили : монографія / І. Ю. Горелов, В. О. Лефтеров, Донецьк. юрид. інститут МВС України. – Донецьк : Донбас, 2011. – 198 с.

Монографія присвячена вивченню проблеми психологічної готовності працівників органів внутрішніх справ до застосування вогнепально-силового впливу. Наведено результати авторського дослідження психологічної готовності працівників міліції до застосування сили, у тому числі, аналіз застосування працівниками міліції України фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї під час виконання службових обов'язків. Встановлено психологічні чинники правомірного застосування працівниками мілі-

ції вогнепально-силового впливу. За результатами вивчення психологічних особливостей працівників ОВС із різними рівнями психологічної готовності до застосування вогнепально-силового впливу визначено її особистісні складові. Розроблено та запропоновано тренінг з формування психологічної готовності правоохоронців до застосування сили.

Шифр зберігання Ва 749920

Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 14 лютого 2012 року: (Відповідає офіц. текстові). – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2012. – 312 с.

У виданні представлений Цивільний кодекс України станом на 14 лютого 2012 р. зі змінами і доповненнями.

Шифр зберігання Ва 750320

Шевченко А. Є. Обставини, що виключають юридичну відповідальність : монографія / А. Є. Шевченко, В. В. Соловійова, О. Л. Стрельник ; за заг. ред. А. Є. Шевченка. – Донецьк : Юго-Восток, 2011. – 178 с.

У монографії запропоновано нові висновки та сформульовано деякі дефініції теорії юридичної відповідальності. Теоретичні положення, пропозиції і висновки наукового дослідження можуть стати базою для подальшого вдосконалення концепції юридичної відповідальності як загальнотеоретичної категорії, її складових частин, обставин її виключення.

Шифр зберігання Ва 750420

Охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: теорія і практика : монографія / С. А. Петренко – К. : НДІ ІВ НАПрНУ, «Лазурит-Поліграф», 2011. – 172 с.

Пропонована монографія канд. юрид. наук С. А. Петренка присвячена розгляду питань правової охорони комп'ютерної програми за сучасного стану розвитку інформаційних технологій її створення, а також шляхів удосконалення системи правової охорони зазначеного нетрадиційного об'єкта інтелектуальної власності. Зокрема, автором аналізується понятійний апарат та термінологічний ряд стосовно комп'ютерних програм, який використовується законодавцем не тільки в Україні, а й в інших розвинутих країнах світу; досліджується можливість застосування різних

режимів правової охорони об'єктів інтелектуальної власності як до комп'ютерної програми в цілому, так і до окремих її елементів.

Шифр зберігання Ва 750393

Музика А. А. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання: монографія / А. А. Музика, Є. В. Лащук. – К. : А. В. ПАЛИВОДА, 2011. – 192 с.

Монографія містить сукупність концепцій, наукових поглядів, ідей, що відкривають шлях до пізнання предмета злочину в кримінальному праві. Це – розробка теоретичних засад дослідження загального поняття предмета злочину. У ній проаналізовано поняття та правова природа об'єкта злочину, генезис вчення про об'єкт злочину, зміст і структура цього елемента складу злочину; досліджено предмет злочину та потерпілий від злочину як факультативні ознаки об'єкта злочину (зокрема, висвітлено значення предмета та його місце в складі злочину, співвідношення з об'єктом посягання, визначено поняття й розроблена система ознак предмета злочину); вивчено проблеми взаємозв'язку предмета злочину з ознаками об'єктивної сторони складу злочину – суспільно небезпечним діянням і його наслідками, знаряддями й засобами скоєння злочину, місцем скоєння злочину. Запропонована нова теоретична модель поняття предмета злочину. Розроблено правила встановлення предмета посягання, правила розмежування предмета, знарядь і засобів скоєння злочину. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення відповідного законодавства України.

Редакційна група
Н. Автономова, Т. Дубас,
Л. Степченко, Ю. Шлапак

Комп'ютерна верстка
А. Бергелська

Підп. до друку 13.06.2012.
Формат 60x84/16. Друк. офс. Обл. вид. арк. 4,81
Видається в друкованому та електронному вигляді

Видруковано в Національній бібліотеці України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 3